

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА ДЪРЖАВНА АГЕНЦИЯ “АРХИВИ” ПРЕЗ 2009 Г.

Отчетът е изготвен на основание чл. 9, т. 2 от Устройствения правилник на Държавна агенция “Архиви”. Представя обобщените резултати от дейността на агенцията през 2009 г. и степента на изпълнение на заложените стратегически и оперативни цели и приоритети. Разработен е в съответствие с Единната структура за планиране и отчитане дейността на държавните архиви на основата на отчетните доклади на Инспектората, дирекциите в централната администрация, Централния държавен архив (ЦДА), Държавния военноисторически архив (ДВИА) и Териториалните държавни архиви (ТДА).

УПРАВЛЕНСКА ДЕЙНОСТ

Планиране и отчитане на дейността

Годишното и текущото планиране и отчитане на дейността на Държавна агенция “Архиви” (ДА “Архиви”) се проведе при стриктно спазване на установената вътрешна процедура. Всички държавни архиви изготвиха шестмесечните и годишните отчети за 2009 г. и годишните планове за 2010 г. в съответствие с определените изисквания и поставени срокове. Централната администрация формулира, обобщи и представи плановите и отчетни показатели и по стандартизираните форми и методика на Министерския съвет и Министерството на финансите. В тази връзка, освен Отчета за дейността на агенцията през 2008 г. и Приоритетните и основни планови задачи за 2010 г., бяха изготвени: Отчет за изпълнение на целите за 2008 г.; Ежегодни цели на администрацията за 2009 г.; Отчет за степента на изпълнение на политиките и програмите за периода януари - декември 2008 г. и първото шестмесечие на 2009 г. от проект на програмен и ориентиран към резултатите бюджет на Министерство на финансите; Бюджетна прогноза за периода 2010-2012 г. в програмен формат; Система за самооценка на административното обслужване, Информационна система за попълване на отчетните доклади за състоянието на администрацията, Доклад за състоянието на системите за финансово управление и контрол и др.

Регламентиране на архивната и административната дейност

В тази област през 2009 г. бяха постигнати следните резултати:

- Приключи процедурата по съгласуване и приемане от Министерския съвет на Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учреденските архиви на държавните и общинските институции, Наредбата за условията и реда за водене на Регистър на Националния архивен фонд (НАФ) и Наредбата за реда за използване на документите от НАФ (ПМС № 41 от 18.02.2009; ДВ, бр. 17, 16.03.2009). С това завърши процесът на осигуряване поднормативната база, произтичаща от Закона за НАФ. В същото време бяха констатирани обезпокоителни случаи за приемане на нормативни актове, засягащи НАФ, които не са съгласувани с ДА “Архиви” и някои техни разпоредби влизат в противоречие с изискванията на архивното законодателство.

- С цел оптимизиране дейността се извърши реструктуриране на двата централни архива. Към ново реструктуриране на цялата агенция, успоредно с търсенето на по-добра ефективност на финансовото и административното управление, се пристъпи в края на

отчетния период предвид налагашото се редуциране на числения състав съгласно писмо № 91-00-947 от 30.09.2009 г. на Министерството на финансите. В тази връзка бе иницирано изменение в действащия Закон за НАФ, което в същностната си част привежда структурата на агенцията в съответствие със Закона за регионалното развитие, като създава регионални дирекции и определя техния обхват на дейност. Изготвеният законопроект беше приет от Народното събрание и влезе в сила от деня на обнародването му в Държавен вестник, бр. 103 от 29.12. 2009 г. На негова основа бяха подготвени проекти за нов Устройствен правилник и актуализирани Цени на услугите, предоставяни от Държавна агенция “Архиви” (приети с ПМС № 9 от 28.01.2010; обн. ДВ, бр. 10 от 05.02.2010, в сила от 06.03.2010 г.). Въпреки усилията на ръководството за уреждане статута на Българския изследователски институт в Австрия (БИИА) през годината приключи неговата дейност.

- В изпълнение на заложените приоритетни задачи за 2009 г. бяха разработени правилници за устройството и дейността на Териториалните държавни архиви (утвърден на 26.06.2009 г.), на ЦДА (11.09.2009 г.) и ДВИА (11.09.2009 г.). В основата им са предложенията на ТДА във Велико Търново, Варна, Ловеч и Пловдив. Предвид промяната на Устройствения правилник, подготвеният през годината проект за Номенклатура на делата със срокове за съхранение в агенцията бе допълнително преработен при отчитане на предстоящите структурни и функционални промени.

- В процеса на шестмесечното отчитане на дейността започна прилагането на методиката за управление на риска при изпълнение на проекти по стратегическия и оперативния план. Методиката бе изготвена в съответствие с чл. 4, ал. 1 от ЗФУКПС и се основава на утвърдените на 13.03.2009 г. от Председателя на ДА “Архиви” Стратегия за управление на риска, Вътрешни правила за управление на риска и Процедура за мониторинг и докладване на процеса по управление на риска. Съгласно чл. 6, ал. 2 от Вътрешните правила за управление на риска всички директори извършиха анализ на основните дейности и идентифицираха възможните рискове при изпълнение на оперативните планове на архивите. Рисковете и предложените мерки за реакция бяха прецизирани, но предвид настъпилите промени в ръководството на агенцията процедурата не успя да приключи с окончателно одобряване на риск-регистъра на Държавна агенция “Архиви”.

При анализа на рисковете както в процеса на шестмесечното, така и на годишното отчитане на дейността, като основен идентифициран риск за изпълнение на целите и планираните задачи е формулирано недостатъчното финансово осигуряване дейността на агенцията, задълбочено от финансовата криза. Този фактор фактически създаде значителни затруднения в дейността и се отрази негативно върху обема и ефективността при изпълнението на редица от годишните цели и приоритети.

- С оглед по-добро регламентиране и контрол на административното и финансовото управление на собствеността, през последното тримесечие на 2009 г. бяха подготвени вътрешни правила за възлагане на обществени поръчки и за управление на собствеността. Окончателното им утвърждаване предстои да се извърши след влизане в сила на новата структура на агенцията. С цел по-ефективно управление и контрол на собствеността бяха разработени Главен регистър на публичната държавна собственост, Спомагателни регистри за публичната и частна държавна собственост и Регистър на договорите за наем на недвижими имоти на Държавна агенция “Архиви”.

- Във връзка с изменение на Закона за защита на личните данни и регистрирането на агенцията като администратор на лични данни, през декември 2009 г. беше подадено заявление по образец за актуализиране на данните за агенцията и последваща регистрация в трите регистъра (човешки ресурси, финансово-счетоводна дейност и охрана и сигурност).

- В областта на регламентирането на архивните дейности беше осъществено съгласуване, утвърждаване и прилагане в практиката на разработените през 2008 г. процедури за установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания,

произтичащи от Закона за НАФ (утвърдена на 30.01.2009 г.), за извършване на проверки във фондообразувателите (13.03.2009 г.) и Правилника за реда и организацията на използването на архивни документи (06.04.2009 г.). Чрез тях се постигна прецизиране обхвата на фондообразувателите на архивите, на комплектуването и извършването на проверки в учрежденията, както и на реда и организацията на използването на архивни документи. Извършена бе предвидената актуализация на Акта за паспортизация.

- С цел определяне на типовите документи за постоянно запазване започна анализирането на документите от общоадминистративните дейности в държавните и общински институции. На този етап, в изпълнение на т.Ш.2 от приоритетните задачи на ДА “Архиви”, архивите във Велико Търново, Видин, Русе, Смолян и ЦДА извършиха необходимите проучвания и изпратиха в срок подготвените материали. По своя инициатива ТДА – Габрово също се включи в изпълнение на задачата. Материалите са добра база за предстоящото изготвяне от Главната дирекция на Списъци на типовите документи, създавани в областните и общински администрации, подлежащи на постоянно запазване в държавните архиви.

- Продължи изработването на единни критерии, принципи, изисквания и инструкции за подбор, изготвяне, проверка и корекции на дигиталните обекти и регламентиране на работните процеси при създаването на Дигитален архив. На ръководството на агенцията бяха представени за утвърждаване два нови документа: Инструкция за проверка на дигитални мастер обекти и Инструкция за извършване на корекции на дигитални мастер обекти. Актуализирани бяха изцяло действащите Изисквания за дигитално представяне на архивни документи – дигитални мастер обекти и Инструкция за изготвяне на дигитални мастер обекти с “Microtek ScanMaker 9800 XL – рефлексивно сканиране. Документите са съобразени със съвременните изисквания и добри практики в областта на дигитализацията на архивни документи, анализа на двугодишната практика за изграждане на Дигитален архив и с бъдещата автоматизация на работните процеси.

- Разработените и утвърдени актове от административен и методически характер (правилници, процедури, инструкции и др.) отчитат както утвърдената методика и практика, така и необходимостта от привеждането ѝ в съответствие с действащото законодателство за държавната администрация и разпоредбите на Закона за НАФ. Целта е създаване на по-ефективна организация на работа и засилен контрол върху административната и архивна политика на агенцията. Резултатите са с висока степен на съответствие със заложените цели и осигуряват нормативната рамка за провеждане на държавната политика в областта на архивното наследство в съответствие с европейските стандарти. Предвид налагащите се промени в структурата и функцията на административните звена предстои тяхната частична актуализация.

- След извършените промени в нормативната база, регламентираща дейността по използването на архивни документи, и на основа на чл. 17 от Наредбата за административното обслужване бе изготвено и изпратено до МДААР за разглеждане и утвърждаване предложение за промени, заличаване или вписване на административни услуги, предоставяни от Държавна агенция “Архиви”. Извършена е съответната проверка за съответствие на наименованията с характера на услугите. Процедурата остана недовършена и актуализацията не е вписана в Списъка на унифицираните наименования на административните услуги поради последвалото реструктуриране на централната държавна администрация и закриване на министерството.

По същата причина практически не започна съвместното разработване с МДААР на Наредба за условията и реда за опазването, съхраняването, достъпа и използването на ценни електронни документи в държавните архиви. Тази задача, която е сред приоритетите на агенцията през последните няколко години, е свързана със създаване на необходимите условия и готовност за функциониране на е-правителството. Членовете на екипа от страна на

ДА “Архиви” направиха своите проучвания и имат готовност за оказване на необходимото съдействие в рамките на ангажиментите на агенцията.

Контролна дейност

В изпълнение на контролните си функции върху цялостната дейност на агенцията, през годината Инспекторатът извърши комплексни проверки в териториалните звена в Ловеч, Стара Загора и Кърджали, както и проверка по изпълнение на дадените през 2006 г. препоръки в СДА (Софийски държавен архив). Поради липса на средства не бяха реализирани планираните проверки във Варна, Враца, Перник и Разград. Като цяло констатациите са задоволителни, с изключение на наблюдаваните условия в архивохранилищата – температурно-влажностните показатели не отговарят на изискванията. Определена от ръководството комисия извърши на 15.12.2009 г. проверка и на новоизграденото хранилище в сградата, предоставена от МО на ТДА – Враца, където влажността също е висока.

Организацията на работата и в четирите проверени архива е добра, методиката се познава и спазва, но наличната техника е стара и недостатъчна. В по-голямата си част служителите са с дългогодишен професионален стаж, с добър опит и квалификация. Поради размествания и напускане повече млади кадри има в СДА, които са своевременно обучени и навлезли в професията. Направените препоръки най-общо се отнасят до необходимостта от по-пълно отразяване на нормативната база в протоколите от основните и контролните проверки във фондообразувателите и по-стриктно спазване на изискванията при описанието на документите.

В края на 2009 г. от Инспекторатът изготви анализ на резултатите от проверките, извършени в ТДА през периода 2007-2009 г. (вариант), както и анализ на изпълнението на приоритетните и основни планови задачи на системата за периода 2006-2009 г. Редовно бяха контролирани изпълнението на решенията на ръководството, спазването на сроковете на кореспонденцията и дисциплината на служителите. От планираните за годината задачи не бе завършена разработката на Процедурата за налагане на наказания на служители по служебни и трудови правоотношения. Не бяха утвърдени и подготвените в края на 2008 г. Вътрешни правила за работа на Инспектората. Като цяло през годината на всички управленски нива бе осъществяван ефективен текущ контрол по изпълнението на стратегическите цели, приоритетните, плановите и допълнително възникнали задачи, заповедите на председателя и ръководството на ДА “Архиви”.

В Инспектората е създаден и редовно се поддържа регистър на извършените в структурните звена на ДА “Архиви” проверки от външни организации. През отчетния период след такава проверка в ТДА – Кърджали, направена от МВР – РСФС, бяха дадени предписания за монтиране на огнепреградни клапи или шибъри в местата на преминаване на въздуховодите през пожарозащитните хоризонтални прегради. Въпреки своевременната реакция на директор на архива, на 07.04.2009 г. бе извършена контролна проверка и съставен акт.

В същия архив е направена проверка на 18.11.2008 г. и от Дирекция “Радиационна защита и аварийна готовност” при Агенцията за ядрено регулиране (АЯР). Изготвено е предписание във връзка със съхраняваните 30 броя пожароизвестителни датчици (ПИД) с източници на йонизиращи лъчения (ИЙЛ) от тип РИД-1 с 2 ИЙЛ Плутоний 239 и единична активност 18,5 MBq. Всички ПИД с ИЙЛ са с изтекъл срок на безопасна експлоатация и съгласно Закона за безопасно използване на ядрената енергия се считат за радиоактивен отпадък. Предписано е всички демонтирани ПИД с ИЙЛ в обекта да бъдат извозени с лицензирано от АЯР превозно средство и предадени за дълговременно съхраняване в ПХРАО “Нови хан” като радиоактивен отпадък. Предписанието е изпълнено.

През юли и декември 2009 г. в ТДА – Стара Загора бе извършено обследване по противопожарната безопасност от служители на ПБЗН и контролно-охранителна проверка от РПУ на МВР – Стара Загора.

През октомври и декември 2009 г. от Главна дирекция “Пожарна безопасност и спасяване” при МВР бяха извършени комплексни проверки на архивохранилищната база “Биримирци” на ул. “Чепинско шосе” № 13 и в административната сграда с архивохранилище на ДА “Архиви” в София, ул. “Московска” № 5, като бяха направени и съответните предписания.

Препоръки за намаляване и ограничаване на професионалните рискове и подобряване на условията на труд в агенцията бяха направени и в резултат от проверката на Медицинска компания “Служби трудова Медицина” (14.12.2009 г.).

Чрез проверки на експерти от ЦДА и от Инспектората в Народното събрание, Администрацията на Президентството, Министерския съвет и всички министерства (общо 15 проверки) беше осъществен надведомствен контрол в централните администрации по спазване на задълженията им по Закона за НАФ. Целта е да се провери готовността на тези основни фондообразуватели за прилагане на изискванията за съхранение на документите съгласно Закона за НАФ. Общата констатация за дейността на ръководствата по осигуряване опазването на документалните им материали е положителна. Изключение прави Министерството на околната среда и водите, където съхранението на документите не е гарантирано. Единствено в това министерство бе направена и контролна проверка по дадените препоръки, които не бяха изпълнени. В Министерство на културата бе констатирано, че в хранилището не се предават основни документи на ръководството поради малкия му обем. Този проблем ще възникне в много от фондообразувателите поради увеличаването на срока за съхранение на документите на учреденско ниво.

Въвеждане на съвременни информационни технологии в архивните процеси

Основно направление в реализацията на стратегическата цел за въвеждане на съвременни информационни технологии в архивните процеси през последните години е изграждането на Информационна система на архивите и Регистър на Националния архивен фонд – задължение на агенцията в изпълнение разпореденията на чл. 11, ал. 4 от Закона за НАФ. С изграждането им се очаква автоматизиране на работните процеси, разширяване и улесняване на достъпа и използването на документи и предоставянето на ефективни услуги на гражданите, както и осигуряване на прозрачност и публичност на информацията за архивите и архивните фондове не само в държавните архиви, но и на частите от НАФ, съхранявани в архиви и архивни сбирки на културни и други публични институции, на държавни и общински музеи и библиотеки, на читалища, религиозни институции и частни архиви. В тази насока през 2009 г. бе постигнат съществен напредък. В края на 2008 г. бяха сключени съответните договори с избрания чрез тръжна процедура изпълнител на поръчката за разработване на софтуерните продукти, чието предаване за експлоатация трябваше да се извърши през ноември 2009 г. Със заповеди на председателя (№ 12 от 15.01.2009 г. и № 54 от 25.02.2009 г.) бяха сформирани две работни групи от експерти за съвместна работа с фирмата разработчик.

Първият етап от изпълнението на договорите – анализ на бизнес (архивните) процесите, продължи четири месеца. В поредица работни срещи с участие на експерти от Главната дирекция, ЦДА, ДВИА, СДА, ТДА – Велико Търново и ТДА – Смолян бяха уточнени и уеднаквени съществуващите различни практики в архивната дейност. Взетите решения бяха съгласувани с Централната експертно-проверочна комисия и ръководството на агенцията. Във втория етап – разработка на софтуера – участваха служители от Главната дирекция, отдел “Автоматизация, използване и съхранение”. На проведени регулярни работни срещи бяха дискутирани и разрешени конкретни въпроси по отделните архивни процеси, структурата на

базата данни, функционалностите на системите, формите за потребителския интерфейс и др. Подготвени и предадени са тестови данни за Регистъра на НАФ, както и тестови дигитални образи на архивни документи. Проведени бяха 3 междинни презентации и демонстрации в офиса на фирмата-изпълнител относно степента на готовност на двете системи.

След приключване на етапа на разработка на софтуерните продукти, изпълнителят извърши тестване в негови условия – агенцията не успя да осигури необходимия хардуер поради настъпилите корекции в бюджета. След започналите пред четвъртото тримесечие ревизии и проверки предвидените по график дейности по тестването и внедряването на програмните продукти бяха преустановени от страна на агенцията за неопределено време.

В началото на 2009 г. започна експлоатацията на изградената през 2008 г. база данни “Българските имоти и имотите на българите бежанци в Одринска Тракия и Мала Азия” и извършването на справки по запитване на граждани. Проектът има много голям обществен ефект – поради изключително големия интерес и интензивност на използването беше разкрита и специализирана читалня за обслужване на гражданите. Успоредно с това, в базата бяха въведени около 300 нови записа, други бяха допълнително проверени и коригирани, като нейният обем достигна 49 303 записа. Поради изключителната натовареност на служителите в ЦДА по обслужване на потребителите и ограничения кадрови ресурс не бяха предприети действия за планираното разширяване на базата чрез въвеждане на данни за собствеността на български бежанци от Македония.

Като незадоволителни следва да се отчетат постигнатите резултати по задачата за въвеждане на е-услуги с цел по-голяма ефективност при използването на архивните документи. Потърсени бяха възможности за осигуряване на необходимите средства по Оперативна програма “Административен капацитет” (ОПАК), поради невъзможност те да бъдат осигурени от бюджета на агенцията. Работна група разработи проектно предложение “Изграждане и предоставяне на електронни услуги за използване на документите на НАФ” и кандидатства по приоритетна ос “Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление”. Предложението предвиждаше да се осигури предоставяне “услуга на място” за гражданите чрез изграждане на система за автоматизиран обмен на информация между централната администрация на ДА “Архиви”, нейните структурни подразделения и потребителите на архивни услуги, както и възможност за тяхното заплащане чрез единната среда за електронни разплащания. В рамките на проекта се планираше и привеждане на Интернет страницата на ДА “Архиви” в съответствие с единната визия на държавната администрация. Разработеното проектно предложение бе внесено в рамките на обявения срок (31.01.2009 г.), но не получи финансиране от Управляващия орган на ОПАК.

Активна беше работата по подготовката и реализацията на сайта “Архивите говорят” – до края на годината са издирени, подбрани и подадени за публикуване в сайта около 500 документа, карти и илюстрации по темата “Македония”. Предстоящ е стартът на сайта в мрежата.

Издирване и придобиване на документи, част от НАФ, съхранявани в чужбина

Със значително политическо и обществено значение е ангажиментът на ДА “Архиви” да осигури възможност за връщане на българските архивни документи, съхранявани в руските архиви. В тази връзка в началото на 2009 г. бяха предприети мерки за стартиране на процедурата за възстановяване собствеността на българската държава върху тези документи. Федералният закон за културните ценности, преместени в СССР в резултат на Втората световна война, и намиращи се на територията на Руската федерация, изисква да се отправи официално искане от страна на българското правителство за започване на такава процедура. В тази връзка и след уточняване на характера и местосъхранението на документацията (в обем около 50 000 листа) агенцията подготви необходимите документи. На 29.01.2009 г. Министерският съвет взе решение, с което възложи на министъра на външните работи да

отправи официално искане към правителството на Руската федерация. Финансовата обосновка на това решение предвиждаше и осигуряване на целеви средства от страна на Министерството на финансите за двата възможни варианта на действие: при евентуално съгласие за връщане на оригиналите – за предвиденото в руските закони заплащане за периода на съхраняване на документите; при отказ за връщане на оригиналите и пристъпване към тяхното копиране – за заплащане на микрофилмирането. С нота от 2 септември 2009 г. Министерството на външните работи на Руската федерация информира за отклоняване на молбата на българското правителство.

В резултат на активната комуникационна политика и формираните положителни обществени нагласи към ДА “Архиви”, на държавно съхранение през 2009 г. постъпиха като дарение няколко изключително ценни лични архивни фонда.

На 6 април 2009 г. Симеон Сакскобургготски дари своя личен и семеен архив. По-голяма част от документите са транспортирани от Мадрид и предадени на съхранение в ЦДА. Постъплението съдържа оригинални документи, свързани със събития, личности и дати от историята на България и на династията, с дейността на Симеон Сакскобургготски в годините на изгнание. В изпълнение волята на дарителя са осигурени необходимите условия за доброто опазване и съхранение на личния архив в съответствие с българските и международните стандарти. Създадена е организация и формиран екип от архивисти за неговото възможно по-бързо систематизиране и описване.

На 3 юни 2009 г. ДА “Архиви” получи като дарение от Димитрий Паница неговия личен архив и документите на Фондация "Свободна и демократична България" (1991-2009) – общо 121 архивни кутии. Документите ще бъдат обработени, регистрирани и съхранявани в ЦДА.

Семейство Гибсън обяви през май 2009 г. дарението си от стъклени негативи от 1912-1913 г. на стари паметници на културата, правени от Богдан Филов по време на научните му мисии в Македония и Одринско (общо седемнадесет кутии).

Придобиване и усвояване на ново архивохранилище за фондовата наличност на ЦДА и СДА

Значително постижение в областта на осигуряване на съвременни условия за съхраняване на архивните фондове и гарантиране доброто опазване на националното архивно наследство е придобитата в началото на отчетната година сграда на ул. “Илиенско шосе” № 8. Сградата е предоставена на агенцията от Министерството на финансите и е най-модерното и отговарящо на съвременните стандарти архивохранилище в страната. Предназначено е за най-ценните и национално значими архивни фондове на ЦДА и СДА. Усвояването на архивохранилищната площ започна с прехвърляне на фондовете на ЦДА от сградата на Народното събрание на площад “Батенберг” 1 - обемна работа, реализирана в началото на годината при изключително напрежение в много кратки срокове. И двата архива изготвиха планове и извършиха подготвителна работа за преместването на всички архивни документи от масив “К” от архивохранилищата в Биримирци, но едва през декември 2009 г. започна прехвърлянето на архивни фондове от масива на бившия Градски партиен архив в СДА. Поради липса на необходимите средства за пренасяне и транспорт като цяло задачата не беше осъществена в планирания обем. По същите причини не бяха предприети строително-монтажни работи и оборудване на предоставеното бомбоубежище за хранилище на Застрахователния фонд на 29-те държавни архива. С цел проектна готовност за СМР, в края на юни 2009 г. приключи събирането на за наличното количество микрофилми и тяхното състояние.

Изпълнение на разпоредбите на Закона за защита на класифицираната информация (ЗЗКИ)

През 2009 г. работата по отношение на архивните документи, носители на класифицирана информация с изтекъл срок на защита, съставна част на НАФ, протече в следните направления:

- Промяна или премахване на нивото на класификация за сигурност на информацията на архивни документи в държавните архиви, които са носители на класифицирана информация с изтекъл срок на защита.

В ДВИА, след предварително съгласуване със Сливенския военен съд и Военния санаториум – Хисаря, бяха подготвени проекто-протоколи за премахване нивото на класификация на техни документи, съхранявани в архива. Започна работа и по подготовката на списъците за декласификация на архивните документи, предадени от МО и Българската армия в ДВИА, чието ниво на класификация все още не е премахнато. За целта със заповед на председателя на ДА “Архиви” беше създадена 14-членна комисия.

В ЦДА през годината бяха декласифицирани 7 фонда с 1357 архивни единици; в ТДА – Видин – 1 фонд (9 а.е.); ТДА – Кюстендил – 5 фонда (25 а.е.) – общо 13 фонда с 1383 архивни единици.

- Изготвяне на становища за историческото значение на предложени за унищожаване неценни документи с изтекъл срок на защита и премахнато ниво на класификация на действащи фондообразователи на държавните архиви.

Изготвени бяха общо 67 становища, от които: 36 броя от служителя по сигурността на информацията; ДВИА – 1; ЦДА – 6; СДА – 9; ТДА – Варна – 6, Видин – 1, Добрич – 1, Ловеч – 3, Стара Загора – 1 и Търговище – 3 броя.

- На СДА, ТДА – Кюстендил и Шумен бяха върнати декласифицираните от Държавната комисия по сигурността на информацията и Министерството на икономиката, енергетиката и туризма (МИЕТ) архивни документи, носители на класифицирана информация с изтекъл срок на защита, на ликвидирани без правоприменик фондообразователи (съгласно чл. 34, ал. 4 от ЗЗКИ) и на такива, чийто правоприменик е МИЕТ. През периода 2004-2009 г. тези документи (общо 26 ф. с 840 а.е.) са съхранявани в архивохранилището за документи с ниво на класификация на ЦДА (СДА – 4 ф. с 449 а.е.; ТДА – Кюстендил – 11 ф. с 142 а.е. и ТДА – Шумен – 11 ф. с 249 а.е.).

- Съгласно §9 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗЗКИ и на основата на подписания на 08.07.1993 г. договор между Висшия съвет на БСП и Главно управление на архивите при МС, с акт за предаване и приемане на архивни фондове ЦДА предаде на Националния съвет на БСП архивните документи (851 а.е.), включени в инв. оп. № 1 на ф. № 706 “ЦК на БКП”.

Експертно-проверочни и експертно-оценителни комисии

През 2009 г. Централната експертно-проверочна комисия проведе едно заседание за обсъждане на Типова номенклатура на делата със срокове за съхранение на Районните управления “Социално осигуряване” (протокол № 1 от 17.02.2009 г.). ЕПК в държавните архиви проведе общо 233 заседания, на които са разгледани 1412 материала.

С изключение ЕОК на ЦДА, която проведе 1 заседание (4 материала), ЕОК на държавните архиви в страната не заседаваха. Централната експертно-оценителна комисия бе свиквана два пъти за обсъждане на предложения за приемане на лични фондове. На първото заседание, проведено на 11.02.2009 г., бяха представени документи на проф. Александър Балабанов, Димо Казасов (ЦДА) и проф. Веселин Трайков (СДА).

Документите на проф. Балабанов са в обем 1 твърда папка и представляват 334 писма за периода от 1898 до 1905 г. до Димитър Бобошевски, както и на Христо Юрданов Тодоров. Засягат студентските години на проф. Балабанов в Лайпциг, тогавашните събития в България и положението в Македония. Всичките са оригинали и в добро физическо състояние.

Постъплението от документи на Д. Казасов е в обем 16 твърди папки. Преобладават оригиналните документи – лични документи, лично тефтерче, два дневника, непубликувани спомени, стенограми от негово изказване по спора му с акад. Жак Натан, статии, непубликуван роман “При своите”, кореспонденция с български и чужди политически и обществени дейци и др.

Документите на проф. Веселин Трайков са в общ обем 4 л.м., в добро физическо състояние – студии, статии, лекционен курс по българска и балканска историография и др.

На второто заседание на ЦЕОК (10.07.2009 г.) за експертна оценка са предложени 35 кутии с документи на проф. Мара Цончева, трето постъпление в ЦДА. В голямата си част документите представляват изкуствоведски изследвания на проф. М. Цончева – чернови на монографии, студии, статии, лекции, доклади, рецензии, снимки, репродукции и др. Особено ценни са оригиналите на академичните ѝ лекции, бележниците със записки от пътуванията ѝ и рисунките към тях, снимки, част от които на стенописи и релефи от български храмове.

Човешки ресурси

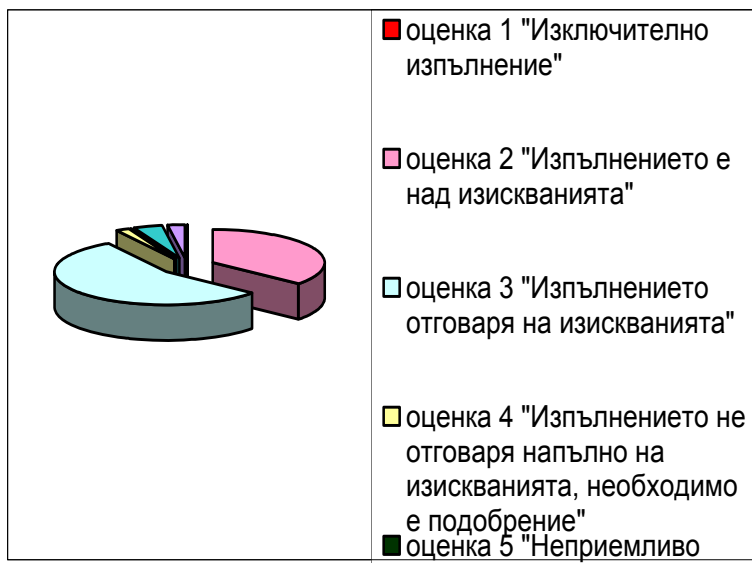
Структурата на персонала в администрацията на ДА “Архиви” към 31.12.2009 г. е следната: 439 заети и 12 незаети бройки (за сравнение, през 2008 г. заетите бройки са били 438, незаетите 13). От тях работещи по трудови правоотношения – 140 бр. по план и 137 бр. по отчет, и работещи по служебни правоотношения – 311 бр. по план и 302 бр. по отчет. Свободните бройки са 3 по трудово и 9 по служебно правоотношение.

Разпределение на щатния персонал: ръководство и политически кабинет – 6 бр.; инспекторат – 3 бр.; специализирана администрация – 376 бр. и обща администрация – 66 бр.

При стриктно спазване на изискванията на Закона за държавния служител и Наредбата за провеждане на конкурси за държавни служители през годината бяха проведени общо 12 конкурса за назначаване на държавни служители на ръководни (3 бр.) и експертни длъжности (9 бр.), както следва: в централната администрация и ТДА – Хасково, Шумен, Враца, Варна, Бургас, Перник и Пловдив.

Атестирането на служителите в агенцията се извърши в законоустановения срок. В изпълнение на чл. 14 от Наредбата за условията и реда за атестиране на служителите в държавната администрация (НУРАСДА) в периода от 01.11.2009 г. до 30.11.2009 г. бе проведен заключителният етап от процедурата и изготвени работните планове на служителите за 2010 г. Атестирането за 2009 г. приключи със следните резултати: оценка 1 "Изключително изпълнение" – няма оценени служители; оценка 2 "Изпълнението е над изискванията" – 159 служители (през 2008 г. техният брой е 196); оценка 3 "Изпълнението отговаря на изискванията" – 245 служители (през 2008 г. техният брой е 189); оценка 4 "Изпълнението не отговаря напълно на изискванията, необходимо е подобрене" – 9 служители (през 2008 г. техният брой също е 9); оценка 5 "Неприемливо изпълнение" – няма оценени служители;

На основание чл. 8 от НУРАСДА, поради неотработени най-малко 6 месеца в администрацията, 29 броя служители не бяха атестирани, от тях 11 - в отпуск по майчинство, 18 - не подлежат на атестация като новоназначени в администрацията или дълго отсъствали по различни причини, и 9 свободни бройки към периода на атестиране. Постъпили са 4 възражения. Крайните резултати от атестирането, сравнени с тези от 2008 г., показват стремежа на оценяващите ръководители към обективност при прилагането на изискванията за атестиране на служителите при оценяване на индивидуалното трудово изпълнение. Оформя се становището за необходимостта от определяне на по-ясни и конкретни критерии, пряко свързани със специфичната архивна дейност. Взаимовръзката между повишаването квалификацията на кадрите и атестирането е необходимо да се осъзнае от всички като елемент от политиката по управление на човешките ресурси.

По изпълнение изискванията на Закона за здравословни и безопасни условия на труд в ДА "Архиви" е изграден Комитет по условия на труд, а в ЦДА, ДВИА, СДА и ТДА – групи, които се справят добре със задълженията си. Определените със заповед длъжностни лица познават нормативната уредба и вътрешноевропейските документи. Извършените проверки показват в пълен обем изпълнение на задълженията – провеждане на периодични (тримесечни) инструктажи по безопасни условия и хигиена на труда на служителите и външните изпълнители, подготвяне на годишни анализи, отчети и планове за работата.

Повишаване квалификацията на служителите

Недостатъчното финансово осигуряване, което бе основният рисков фактор през отчетната година за изпълнение на основните приоритети и цели на агенцията, оказва негативно влияние и върху изпълнението на задачите по повишаване на административния й капацитет чрез квалификация на архивните кадри. В резултат, годишният план за задължителното и специализираното обучение на служителите (утвърден на 29.02.2008 г.) бе частично изпълнен. При липсата на средства за командировки възникнаха затруднения за осигуряване участието на служители от териториалните архиви в организирани от Института по публична администрация курсове – от планираните 87 обучения са реализирани 60. Предимство бе дадено на задължителните курсове за новоназначени служители, за усъвършенстване на компютърните умения и по актуални теми, свързани с документооборота в условията на е-управление, документационната сигурност на електронния документооборот, работата с електронно подписани документи, административното обслужване на едно гише и др.

Използвани бяха и възможностите за обучение в курсове, организирани в областните градове – общо 35 участия, предимно по чуждоезиково обучение, компютърни умения, безопасни условия на труд и др. По количествени показатели общият брой на участниците в различни форми на обучение – 96 през 2009 г., бележи сериозен спад в сравнение с предходната година – 276 броя. Положителен момент бе разработването на проект на Национална програма за квалификацията, чието изпълнение обаче не беше финансово осигурено.

Все още продължава финансирането на участието на архивисти в стажа „Архивни теории и практики” на Министерството на културата и съобщенията на Франция и в него през ноември 2009 г. имаше българско участие.

За трети път България подготви свой кандидат за Есенното архивно училище в Триест. Доклад на тема “Технически проблеми и въпроси на архивните материали от ХХ век в българските архиви” изготви представител на СДА.

ПРЕДАРХИВНИ И АРХИВНИ ДЕЙНОСТИ

Контролно-методическа дейност, комплектуване и отчетност

Една от основните законодателно определени функции на държавните архиви е осъществяването на контролно-методическа дейност в учрежденията-фондообразуватели, опазването и приемането на държавно съхранение на документите, съставна част на НАФ. Задължение на всеки архив е да създаде необходимата организация за ефективното постигане на определените цели и очакваните резултати в това направление. През годината акцентът при различните форми на контролно-методическата и превантивната работа с фондообразувателите естествено бе поставен на първо място върху настъпилите промени в поднормативната база и вътрешните актове, регламентиращи тази дейност. И при провеждането на работни срещи, курсове и семинари, и в процеса на упражняване на контролните функции във фондообразувателите, основно бяха дискутирани въпросите за прилагането в практиката на Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учрежденските архиви на държавните и общинските институции.

В съответствие с установената методика, първата стъпка от реализирането на контролно-методическите функции и комплектуването е регулярното актуализиране на списъците на действащите фондообразуватели. Тези списъци се утвърдиха като една добра форма за координация и унификация на дейността в системата на агенцията, даваща цялостна представа за преархивната дейност и комплектуването на документи във фондообразувателите, подпомагаща планирането и контролирането на отделните процеси. Всички архиви изпратиха в срок Списъци №№ 1 и 2 с нанесени промени в тях, спазвайки дадените допълнителни указания от централната администрация. Затруднения по окончателното изготвяне на списъка продължава да има ДВИА поради забавяне на необходимата информация от страна на Оперативния архив на Българската армия.

Въпреки заведените на отчет новосъздадени фондообразуватели, като цяло показателите (Таблица № 1) показват запазване на тенденцията от последните години към намаляване на общия им брой – от 8497 в началото на годината на 8160 в края на отчетния период, т.е. с 337 по-малко. Напълно очакван спад, а причините са ясни – извършващата се ликвидация и приватизация на предприятия в съответните региони на страната, реструктуриране на държавни и общински институции и др.

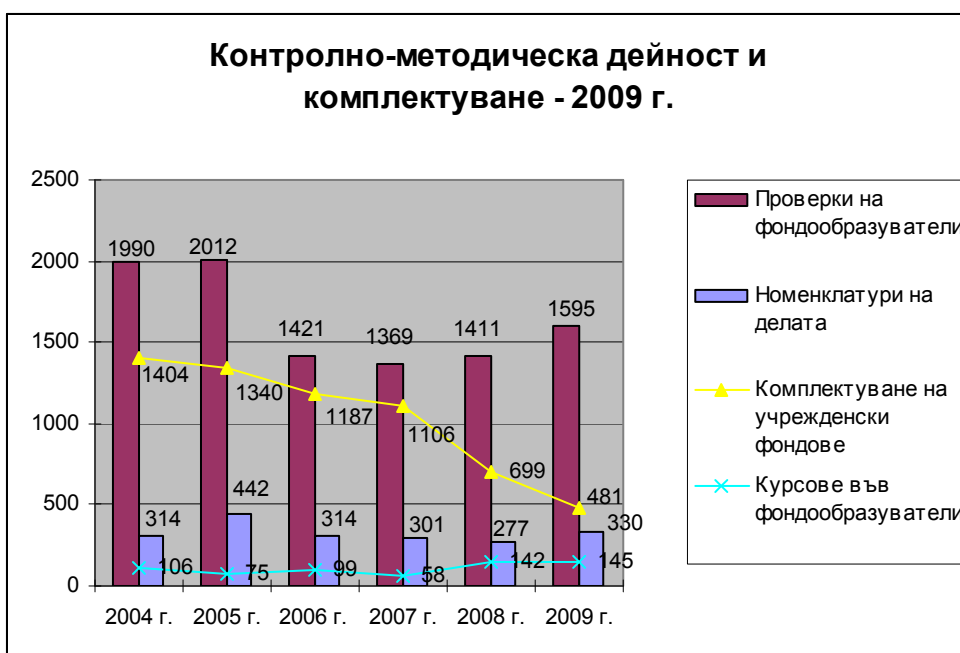
Основна форма за засилване на контрола от страна на държавните архиви във фондообразувателите по спазване на техните задължения по Закона за НАФ остават основните и контролните проверки. По указание на централната администрация в оперативните планове бяха заложили завишени количествени показатели за тази дейност. Общо за 2009 г. бяха извършени 1604 проверки (при план – 1553); от тях 1165 основни и 430 контролни. Обхванати са 19% от всички фондообразуватели, предимно учреждения, създаващи обществено значими документи – общини, областни администрации, митници, съдебни институции и др. Преизпълнение отчитат архивите в Бургас, Габрово, Плевен, София, Шумен и ЦДА. Въпреки че в сравнение с 2008 г. количественият показател на извършените проверки е увеличен със 177, като цяло те не са достатъчно ефективни. Липсата на финансови средства за командировки през второто полугодие и забавянето на изплащането им не позволи да бъдат обхванати всички предвидени за проверка фондообразуватели. Почти всички териториални държавни архиви направиха замяна на планирани проверки във фондообразуватели на територията на областта и особено в отдалечените селища с други,

намиращи се в областния център. Предмет на проверките служителите на архивите бяха спазването на изискванията на Закона за НАФ, опазването и съхранението на документите в учреденските архиви, функционирането на постоянно действащите експертни комисии (ПДЕК), извършването на експертиза на документите, изготвянето на номенклатури на делата и др. Като цяло анализът на констатациите показва постепенното преодоляване на формалността в работата на фондообразувателите.

Проверките са извършени при спазване на утвърдената процедура и новите образци на констативни протоколи. Някои архиви обаче отчитат проверки във фондообразуватели по Списък № 2 (читалища, съюзи, кооперации и др.). Следва да се има предвид, че това не съответства на изискванията на Закона за НАФ – в случая архивите нямат правно основание за изготвяне на двустранно подписан протокол със съответните предписания. С тези фондообразуватели трябва да се осъществяват срещи, контакти и при желание от тяхна страна да се оказва необходимата методическа помощ.

Друг важен и отговорен момент в работата на държавните архиви е изготвянето на номенклатури на делата със срокове за съхранение и тяхното внедряване. Положителен факт е осъзнатата необходимост от страна на фондообразувателите в тази насока и активизиране работата на ПДЕК. С методическата помощ на архивите през отчетната година бяха разработени общо 330 номенклатури (Таблица № 1). Планираният количествен показател на новите номенклатури е значително преизпълнен – 162 броя при план 82, като най-забележимо (над 5) е при архивите във Варна, Плевен, Смолян, София и Хасково. При актуализацията на номенклатурите обаче постигнатото не е задоволително – 168 актуализирани номенклатури при план 224.

Доброто опазване на документите във фондообразувателите е зависимо до голяма степен от опита и познанията на членовете на ПДЕК и завеждащите учреденските архиви. Поради това, тяхната квалификация ежегодно е на вниманието на държавните архиви. И през 2009 г. резултатите в тази област са положителни. В потвърждение на това са цифровите показатели от Таблица № 1 – проведени 145 курса и семинари с 971 учреждения, като в квалификационните мероприятия са участвали двойно повече фондообразуватели от планираните. Единствено ТДА – Разград не отчита изпълнение по тази задача. Най-много курсове са проведени от ТДА – Велико Търново и ЦДА, а с най-голям брой участници (над 60) са ТДА – Благоевград, Видин, Силистра, София и Търговище.

По отношение на основното задължение на държавните архиви за обогатяване на НАФ с ценна за историята документация, приоритет и през 2009 г. бе комплектуването на документите на приватизирани, ликвидирани със или без правопримемник и закрити фондообразуватели, както и на такива с неприети документи до 1989 г. Процентното съотношение между тези две основни групи е 67% към 23%. Като резултат в държавните архиви бяха приети документи на 481 учреденски фонда с 13 355 архивни единици и 209,88 линейни метри. В сравнение с 2008 г., постъпленията от учрежденията-фондообразуватели са намалели близо с 1/3, което е обяснимо с редуцирането на действащите фондообразуватели и с въвеждането на 20-годишен срок на запазване на документите в учрежденията.

Изпълнена бе и т.П.8 от приоритетите и основните планови задачи на Агенцията – комплектуване и научно-техническа обработка на документите от изборите за народни представители през 2005 г. На постоянно съхранение бяха приети и документи от проведените избори за Европейски парламент – 2007 г., както и предизборни материали от партиите и коалициите в съответните региони, участвали в изборите през 2009 г. за Четиридесет и първо народно събрание и Европейски парламент.

Начинът на извършване на научно-техническа обработка (НТО) на комплектуваните през 2009 г. учреденски фондове е отразен в Таблица № 3. Общият брой на обработените фондове (445) е с 200 по-малко от предходната година. За разлика от други години, процентът на обработените по договори с физически лица, включени в звената към архивите, и този – от служителите в архивите, е почти еднакъв (съответно 33% на 32%). Причината, от една страна, са трудностите при работата с приватизираните дружества и организации, чиито собственици по принцип не проявяват отговорност и ангажираност за изпълнение разпоредбите на § 4 от ПЗР на Закона за НАФ. Към това се добави и влошаването на тяхното финансово състояние и влизането в сила на ПМС № 156 от 17.06.2009 г., забраняващо на бюджетни фондообразуватели да сключват договори за външни услуги. В резултат последваха поредица от откази за сключване на договори за експертиза и НТО (например не бяха подписани подготвените проекти на договори на централно ниво с Държавната агенция за метрологичен и технически надзор и “Булгартабак – Холдинг” АД). При тези обстоятелства някои архиви сами извършиха обработка на документи на фондообразуватели, което също е свързано със средства за командировки. Други започнаха да приемат фондовете необработени.

През годината бяха сключени 149 договора (288 през 2008 г.). Директорите на архивите осъществяваха пряк и ефективен контрол за тяхното коректно и срочно изпълнение. Издадените заповеди за звената и копията от сключените граждански договори бяха изпращани своевременно за контрол и проверка в централната администрация. Някои трудности възникнаха в резултат на промени в управленската политика. С писмо № 66-10-44/26.05.2009 г. на агенцията бяха направени промени в действащите указания за сключване на договорите. Предвид някои становища и констатации от извършен в агенцията одит относно правомерността на сключваните договори, през второто полугодие изцяло бе прекратена практиката за привличане на граждански лица като изпълнители. По разпореждане на ръководството, експертиза и НТО започна да се извършва само от служители на архивите. В тази връзка възникна и проблемът с неизплащането на възнагражденията на физическите лица, с които вече е сключен граждански договор. През 2010 г. е наложително разработването на нови указания и правила за начина и реда за предоставянето на този вид услуга.

Най-много фондове, обработени от служители на архивите, отчитат ТДА – Търговище (16), Благоевград (14) и Силистра (13). Тук трябва да посочим и тези с най-голям брой архивни единици – Варна, ЦДА и Плевен. Единствено архивите в Благоевград, Смолян и СДА успяха да се справят с обработката на документите, без да сключват договори с физически лица. Добър резултат е и големият брой постъпления, обработени от ПДЕК на учреждения-фондообразуватели на ТДА – Враца (30), Плевен (16), Кърджали (15), ЦДА (16).

Във връзка с приключване на обработката на приетите в архивите необработени учрежденски и лични фондове, през отчетната година бяха обработени общо 52 учрежденски фонда с 12 810 архивни единици, и 69 лични фонда с 5 469 архивни единици (Таблица № 3). Въпреки че процесът на комплектуване е непрекъснат, 2/3 от архивите нямат необработени фондове (Таблица № 5).

По отношение на комплектуването на фондове от личен произход количественият показател през 2009 г. е преизпълнен (план – 78, отчет – 105). Въпреки това, чувствително са намалели регистрираните нови фондове – с близо 50%, а някои архиви (Велико Търново, Добрич, Перник и СДА) не отчитат комплектуване на лични фондове. Тази дейност донякъде зависи от наличието на финансови средства, но са необходими и по-целенасочени усилия за установяване на контакти с учени, интелектуалци, общественици и други значими личности за приемане на ценни за историята документи от личен произход.

Не на последно място трябва да се отбележи активната позиция на архивите при консултиране и оказване на методическа помощ на фондообразователите при изготвянето на актове за унищожаване на документи от масово-типов характер с изтекли срокове на съхранение. През годината бяха изготвени писмени експертни становища по изпратени за сведение 829 акта – със 162 повече от 2008 г.

Зачестяват и исканията за сключване на договори с архивите за изготвяне на актове като услуга срещу заплащане, както и за даване на експертни становища по изграждане на архивохранилищна площ и обзавеждане, за разработване и актуализация на номенклатури и др. Това беше взето предвид при актуализирането на цените на услугите, предлагани от агенцията.

С приетите през годината ценни архивни документи общата фондова наличност на държавните архиви към 31.12.2009 г. възлиза на 91079 фонда с 92501,96 лин. м (Таблица № 5). И тази година констатацията при обобщаването на данните за количеството на съхраняваните фондове, спомени и частични постъпления е за спазване от страна на архивите на методическите изисквания и допълнителните указания на централната администрация при водене на отчетната регистрация. Няма констатирани груби пропуски и нарушения. Точно и ясно са отразени в цифровите показатели настъпилите промени и са обяснени причините за това – пресъставяне на инвентарни описи, отчисляване на архивни единици и фондове, паспортизация и др.

Използване, научно-справочен апарат, автоматизация на архивните дейности и съхранение

Осигуряването на публичността на архивните документи и разширяването на възможностите за използването им са сред обществено значимите приоритети на ДА „Архиви”. Влезлите в сила в началото на отчетния период Наредба за реда за използване на документите от НАФ и Правилник за реда и организацията на използването на архивни документи в ДА „Архиви” регламентират правата и задълженията на архивите и на физическите и юридическите лица по отношение на достъпа до архивните документи и научно-справочния апарат, начините и редът за използването им в читалните и по кореспондентски път, изготвянето и предоставянето на копия, публикуването и популяризирането на архивни документи и др. Установени са унифицирани за цялата система образци и форми за регистриране и отчитане на дейността и щемпели за заверка на копията. Създадена е и необходимата организация за тяхното прилагане в практиката.

В съответствие с Наредбата за административното обслужване и със Заповед № 57/26.02.2009 г. на председателя на агенцията бе въведено непрекъснато работно време на читалните във всички архиви по приемане и регистриране на заявления на граждани и предоставяне на документи за използване. Административното обслужване на потребителите

в системата като цяло се извършваше традиционно на много добро ниво, като единствено в читалните на ЦДА и СДА засега е организирано изцяло на принципа на „Едно гише“.

Отчитането на основните резултати и тенденциите в интензивността и структурата на използване на архивната информация се извърши на основата на установените от десетилетия основни показатели. С оглед на практиката и в търсенето на по-голяма обективност, от пролетта на 2009 г. започна да се води отчет по още два показателя – посещения в читалните и устни справки за местонахождението на документи за трудов и осигурителен стаж. За годината обобщените резултати за агенцията по тези показатели не са в достатъчна степен представителни – не обхващат целия отчетен период, като някои архиви не спазиха дадените указания и не предоставиха съответни данни.

През 2009 г. в държавните архиви са регистрирани 12474 читатели – това е най-ниският показател за последните години. По-съществено увеличение броя на читателите има в ЦДА (съответно 2528 през 2008 г. и 4937 през 2009 г.) и в ТДА – Благоевград (от 51 през 2008 г. на 189 читатели през 2009 г.), като във втория архив това е свързано с промени в Закона за политическата и гражданска реабилитация на репресирани лица. Отчетени са около 21600 посещения в читалните, което не е висок показател – средно по две посещения на читател за годината. Цифрата все пак е относителна и недостатъчно показателна, доколкото отчитането не е извършвано целогодишно.

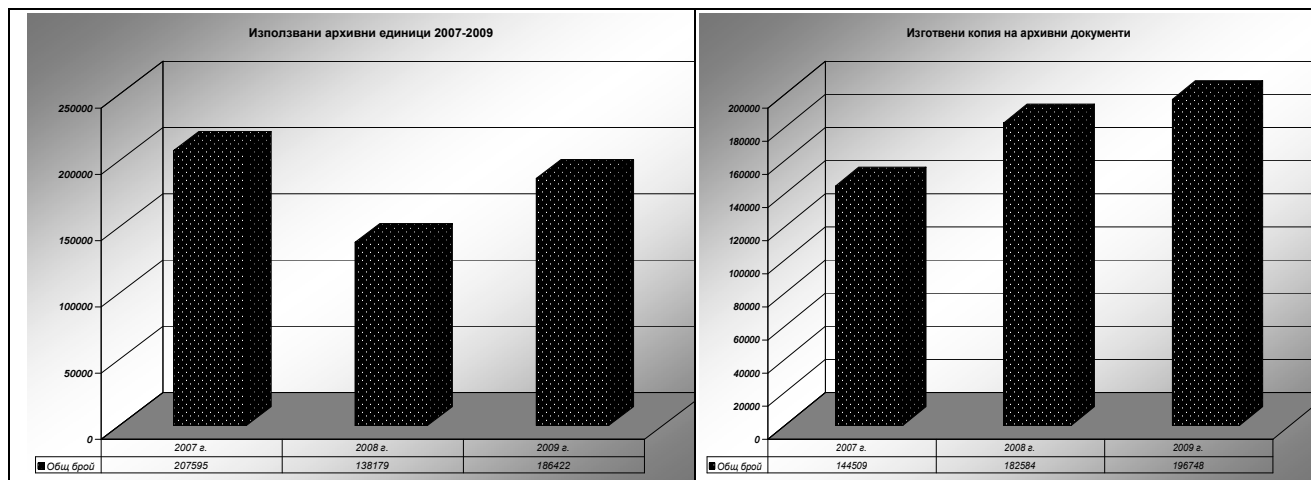
За поредна година много граждани и институции потърсиха съдействието на архивите (в читалните, по телефона или по кореспондентски път) за уточняване местосъхранението на справочна документация с временен срок за съхранение, удостоверяваща трудов и осигурителен стаж. Издирвана беше информация дори за закрити и ликвидирани организации без правоприменник, която се съхранява в НОИ. Само в ЦДА броят на запитванията от такъв характер през отчетния период е 2149; в ТДА – Стара Загора от общо 688 души потребители – 352 са поискали справки за местосъхранение на справочната документация и т.н. Обслужването на гражданите на някои места създава съществени проблеми, доколкото тези документи не са част от НАФ и не са от компетенциите на агенцията. Поради това държавните архиви по принцип не са задължени да поддържат и предоставят актуална информация за адреса и/или координатите на правоприменника на търсеното ведомство. Събирането и предоставянето на информацията отнема много времеви и кадрови ресурс, а извършването на този вид устни справки не може да се заплаща по действащите Тарифа и Цени на услугите.

Интензивността на използването през 2009 г., измерена на основата на общия за агенцията брой извършени справки, бележи в сравнение с броя на читателите известен, но не голям ръст – 273 повече от предходната година. При анализа на този показател, както и на използването на архивните документи във всичките му измерения следва обаче да се има предвид, че регистрираното известно увеличение се дължи в най-голяма степен на обслужването на потребителите в ЦДА по базата данни за собствеността в Одринска Тракия. През годината в читалнята на този архив бяха обработени 3447 такива заявки на граждани от цялата страна. По-забележимо нарастване има и в СДА, ТДА – Пловдив и Стара Загора, но в повечето архиви извършените справки са намалели съществено. Високи се задържат годишните показатели за издаваните от ДВИА удостоверения – 12 982 броя (съответно 12 059 бр. през 2008 г. и 11 175 през 2007 г.).

Променлив е показателят за извършваните справки по кореспондентски път – докато през 2008 г. техният брой спада с 4488 в сравнение с 2007 г., през 2009 г. се покачва рязко и е със 7213 повече от 2008 г. Друг съществен и традиционно отчитан индикатор за динамиката на търсенето на архивна информация е количеството на използваните архивни единици¹, който показател също варира разнопосочно през различните години и в конкретните архиви. През 2009 г. общият им брой е 186 422 – значителното им нарастване в сравнение с

¹ В диаграмата не е включен броят на използваните копия на документи от чужди архивохранилища.

предшестващата година се дължи също на специфичните направления на използването в двата централни архива.

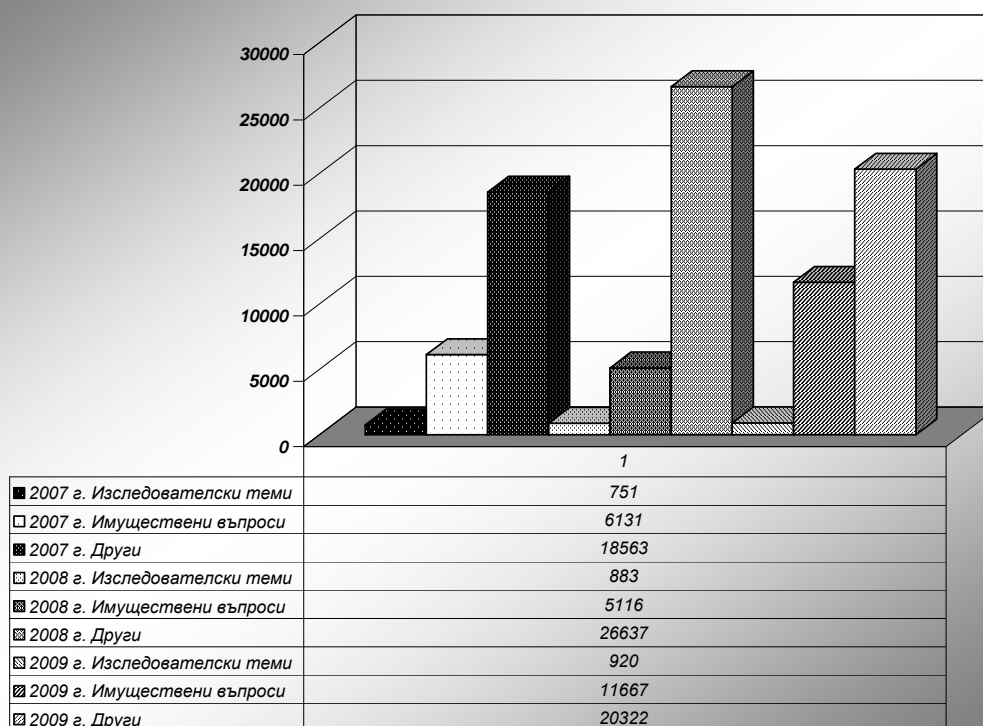
Изготвените и предоставените на читатели копия на документи възлизат на 196 748, т.е. с 14164 повече от 2008 г., с 52239 повече от 2007 г. и с 91251 повече от 2006 г. Най-съществено е увеличението в ЦДА, ДВИА и в архивите в София, Варна, Велико Търново, Кюстендил, Хасково. Едновременно с това повсеместно е намаляването на исканията за заверяване на копията – с някои изключения, като ЦДА и ТДА във Велико Търново, Перник, Пловдив, Силистра и Стара Загора, почти във всички останали архиви те са намалели два и повече пъти в сравнение с предшестващата година.

В процентно съотношение разпределението на читателите по цели на използването е почти идентично с това през 2008 г. – основната част (58%) от потребителите на архивна информация са посетили архивите с цел удостоверяване на имуществени права, 23% – по изследователски теми, и 19% – по други въпроси. Фактически почти всички архиви (с изключение на ЦДА, ТДА – Благоевград, Велико Търново, Пловдив, ДВИА и несъществено Силистра) регистрират намаление на броя на читателите, търсещи документи за доказване на собственост. Увеличаването на абсолютната и процентна стойност на общите за агенцията показатели и тук се дължи на стартирането на проекта за Одринска Тракия, което е увеличило броя на читателите в този архив по имуществени въпроси от 1718 през 2008 г. до 4125 през 2009 г. Леко увеличение се наблюдава и в относителния дял на читателите по изследователски теми, като в абсолютни стойности техният брой най-забележимо е нараснал в териториалните държавни архиви в Монтана, Пазарджик, Русе, Шумен и в ЦДА.

Другият основен показател за определяне насоките на потребителското търсене е структурата на извършваните справки. Естествена последица от увеличения брой потребители по имуществени въпроси е и промяната в относителния дял на тази категория справки спрямо останалите – 35%, докато през 2008 г. е бил едва 16%. Тези по изследователски цели твърдо запазват делът си от 3%, какъвто е и през 2008 г.

Разпределение на справките по категории 2007-2009 г.

И през отчетната година незначителен остана относителният дял на архивните единици, използвани на микрофилм – само 6%. Причините са ежегодно изтъквани – недостатъчен брой и незадоволително техническо състояние на апаратите за четене на микрофилми, лошо качество на микрофилмите, нежелание на потребителите да използват микрофилми. Алтернативна форма са дигиталните копия, но тяхното ефективно използване е зависимо от въвеждането в експлоатация на съвременна информационна система, чрез която да се извършва тяхното управление и търсене. Без съмнение, при сегашното развитие на информационните технологии и комуникации, оставането на досегашното ниво на научно-справочния апарат, без въвеждане на съвременна електронна система за архивно управление и използване на архивната информация, българските архиви остават далеч от тенденциите на развитие в международната архивна общност.

Логична последица от навлизането на информационните технологии в архивната работа е постоянното намаляване на темповете на каталогизацията на документите (2006 г. – 13746 бр. фишове, 2007 г. – 11961, 2008 г. – 6504 и 2009 г. – 3171). Тематичното разкриване от години не е сред приоритетите на агенцията, но редица архиви продължиха да поддържат и много успешно да използват картотеките в техния традиционен вид.

Пряко свързано с въвеждане на инвентарните описи в информационна система е дейността по тяхното усъвършенстване. Съвсем отчетливо се открояват няколко държавни архива – ЦДА, СДА, ТДА – Благоевград, Добрич, Кюстендил, Перник, Плевен и Смолян, които в последните години полагат системни усилия да усъвършенстват инвентарни описи от фондовите си масиви с цел увеличаване на информационната им стойност и точността на данните за документите в архивните единици.

Предвид започналия през годината процес на разработване на новия софтуерен продукт на Информационната система по указание на централната администрация (писмо № 66-10-15/10.02.2009 г.) се прекрати въвеждането на данни в Автоматизирана информационна система на архивите (АИСА). Всички териториални архиви инвентираха записите в базите

данни “CFKS”, “CFKH”, “OPIS”, “OPIZ”, “CHP” и “SPOM” и изпратиха информацията в централната администрация за въвеждане и тестване в новата информационна система. От момента на внедряване на АИСА през 1994 г. до прекратяването на дейността по въвеждане в базата са натрупани 2 453 596 записа със справочна архивна информация. В подсистема “Фондова наличност” са въведени данните за 42 728 фонда на ТДА, което съставлява 74% от тяхната фондова наличност. Някои архиви като ДА – Велико Търново, Враца, Добрич, Кърджали, Ловеч, Монтана и Сливен са въвели 100% от информацията (СДА – 92,10%, Благоевград – 92,41%, Кюстендил – 93,29%, Ямбол – 84,43%). ЦДА и ДВИА не са въвеждали данни в автоматизираната система. В останалите подсистеми на АИСА броят на въведените от ТДА инвентарни описи е 49 873 с 2 224 372 а.е., а от други справочници – 15675 ЧП и 9119 спомена. В тази бройка са включени и прехвърлените и адаптирани записи от предишни периоди.

И след прекратяване попълването с нова информация на АИСА, базите данни в териториалните държавни архиви ефективно се използват за експедитивно обслужване на гражданите и подпомагане на пряката служебна дейност. Продължи и работата за привеждане в готовност на данните за фондовата наличност за въвеждане в новата информационна система. По тази приоритетна задача всички държавни архиви в страната извършват проверка на архивните фондове, прецизират и допълват съответните данни от отчетната регистрация. Много съществен елемент от тази проверка е изпълнението на тригодишната план-програма (2008-2010 г.) за извършване на пълна паспортизация на фондовата наличност. Тази огромна като обем и извършвана в трудни условия задача, която изисква изразходването на голям кадрови и времеви ресурс, беше разчетена да приключи при досегашната структура и кадрова обезпеченост през 2010 г. При въвеждането на нова структура на агенцията и сериозното редуциране на кадровия състав не може да се очаква процесът да завърши в първоначално предвидените срокове. Поради това се даде възможност на архивите да преценят възможностите си при новите условия и при необходимост да удължат крайния срок за приключване на тази дейност, но не по-късно от есента на 2011 г.

Общият брой на проверените през 2009 г. фондове е 21836 (с 2053051 архивни единици) в размер на 24880 линейни метра. Полистно бяха прегледани 59734 архивни единици (с 5669 830листа), при което бяха определени 308650 листа за реставрация. Като цяло план-програмата за паспортизация се изпълнява ритмично и в планираните обеми и срокове, като архивите в Благоевград, Видин, Враца, Габрово, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Плевен и Русе са надвишили броя на предвидените за проверка фондове. Само в няколко архива – Пловдив, Разград, Стара Загора, Хасково и Шумен, има незначително изоставане от планираните фондове или архивни единици поради обективни причини – преместване на документите от едно архивохранилище в друго, неподходящи условия за работа, липса на средства за кутии и материали и други. За две години (2008–2009 г.) териториалните държавни архиви са паспортизирали около 60% от фондовата си наличност. Процесът съществено е забавен в ЦДА и СДА поради значителните обеми и пренасянето на документите в новото архивохранилище.

В края на 2009 г. наличността на изготвените и обработените за Застрахователния фонд микрофилми-негатив възлизат на 25 968 906 броя кадри (без ДВИА). Микрофилмирани са документи на ЦДА, СДА и ТДА – Враца, Плевен, Сливен, Шумен. След извършени през годината проверки на състоянието на микрофилмите някои архиви (Благоевград, Варна, Ловеч, Стара Загора и Ямбол) направиха допълнителни корекции в досегашните данни за наличността. Остава за съжаление нерешен проблемът за създаване на подходящи условия за съхранение на Застрахователния фонд.

Във връзка със задачата за разработване на български национален стандарт за архивохранилище през отчетната година бяха издирени и преведени документи на чуждестранни архивни институции, регламентиращи изискванията за опазването на архивни

документи. Продължиха усилията и ремонтните дейности за подобряване на условията за съхранение, но въпреки това в някои архивохранилища температурно-влажностните условия продължават да бъдат обезпокояващи и да се отклоняват от допустимите норми – ДВИА, Варна, Велико Търново, Враца, Габрово, Русе, Стара Загора, Търговище, Шумен. Освен споменатото преместване на част от фондовете на ЦДА и СДА в ново архивохранилище, извънпланово възникна необходимостта от освобождаване на използваните помещения на Съдебната палата – Враца и пренасяне на фондове на ТДА – Враца. В ТДА – Сливен бе обособено и отделно архивохранилище за кино-, фото- и фонодокументи.

През 2009 г. работата по изграждане на Дигитален архив на Държавна агенция “Архиви” продължи в пет направления: развиване на методическата основа; разработване на софтуер за управление като част от новата Информационна система на държавните архиви; попълване на базата с нови дигитални обекти; оказване на методическа помощ на служители от агенцията, ангажирани с дейностите по дигитализация; и разширяване на техническата база.

Изискванията към софтуера на новата Информационна система на архивите предполагат чрез нея да се осигури управлението на работните процеси по изграждането на Дигиталния архив, както и средства за въвеждане на архивни описания за дигитализираните документи като част от общата база с архивни описания; търсене и идентифициране на дигиталните обекти; автоматична проверка на техническите параметри на дигиталните образи и съответствието им с изискванията; контрол върху дейностите по изготвяне и корекции на дигиталните образи; предотвратяване дублирането на дигитални образи; автоматично изготвяне на производни дигитални обекти за целите на използването; достъп и разпространение на обектите; изготвяне на справки и отчети; поддържане на актуални данни за базата от дигитални обекти и метаданните за тях; мерки за сигурност на данните и др.

Общото ръководство на процесите, координацията, контролът по качеството, включването на дигиталните обекти в централната база и отчетността през 2009 г. се осъществяваха на централно ниво в Главна дирекция “Управление на архивните дейности”. Проверени бяха общо 2588 нови дигитални обекта (дигитализирани документи), съдържащи 10323 броя файлове с дигитални образи с общ обем 576917 МБ². От тях 827 обекта (32% от всички обекти) с 4164 файла с дигитални образи (40% от всички образи) бяха изготвени в рамките на проекта “Научно-информационен комплекс “Дигитални архиви” от студенти на ЮЗУ “Неофит Рилски”. Документите се съхраняват основно в ЦДА, СДА и ТДА – Благоевград.

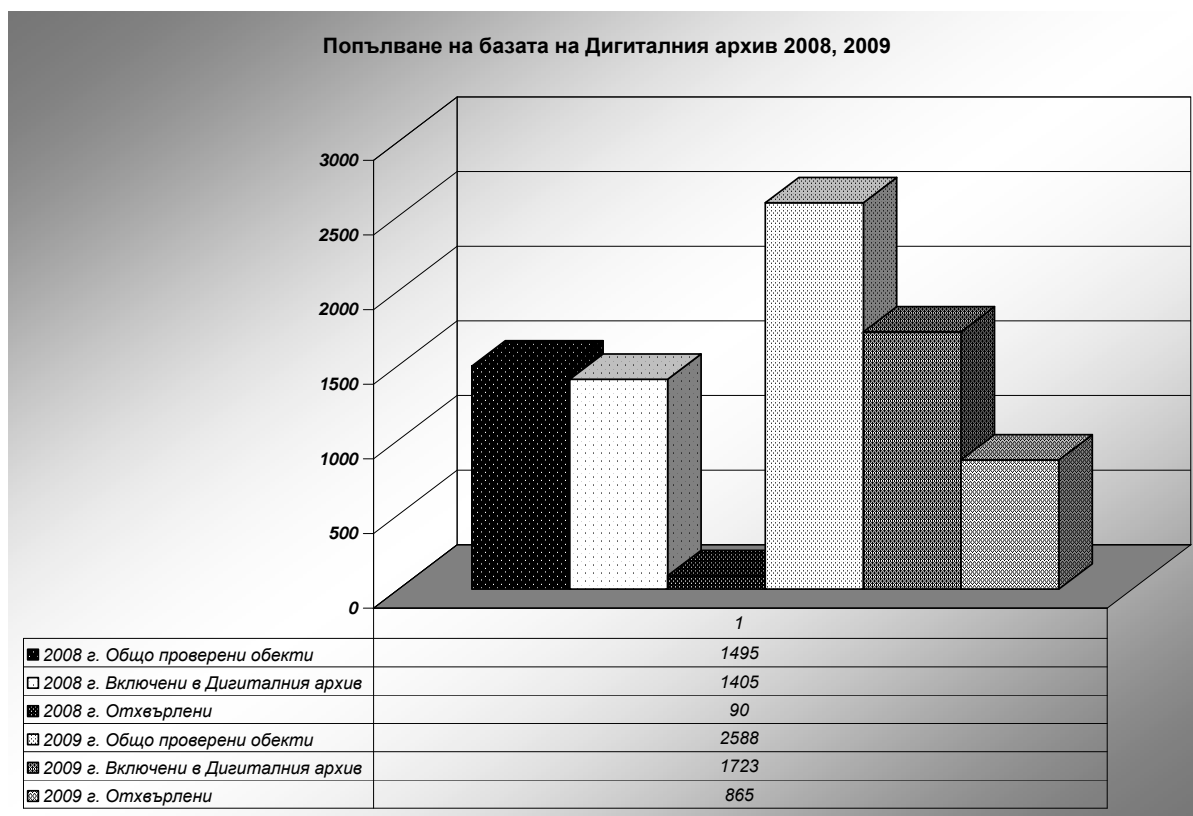
След извършената проверка на качеството, в централната база на Дигиталния архив бяха включени нови 1723 обекта със 7600 образи. Общо за двете години на попълване в базата са натрупани 3128 обекта със 17303 образи. За съжаление, без наличието на информационна система, тази база данни все още не може да бъде пълноценно използвана.

Част от архивите не са посочили в отчетите си точни данни за дигиталните обекти – поради това за основа са взети проверените в Главната дирекция обекти. Разпределението по архиви на изготвените и приетите след проверка на качеството обекти е посочено в таблица (Приложение № 11). Нарастването на базата през отчетната година се дължи основно на поголемия ресурс, отделян в териториалните държавни архиви за дигитализация. Дейност в това направление не бе осъществена единствено в Силистра. Всички дигитални обекти от масива на СДА, част от обектите на ЦДА и част от обектите на ТДА – Перник бяха изготвени в Главна дирекция “Управление на архивните дейности”. През годината още шест архива (СДА, ЦДА и ТДА в Монтана, Пазарджик, Ловеч и Търговище) бяха снабдени със скенери

---

² Не са проверени и отчетени дигиталните обекти, изпратени през м. декември от ТДА – Пловдив и ТДА – Кърджали, а също и част от обектите с източници – документи, съхранявани в ЦДА. Същите ще бъдат проверени и отчетени за 2010 г.

“Microtek ScanMaker 9800 XL” формат А3 и вече могат самостоятелно да извършват дигитализация на документи с този формат.

Подбраните за дигитализиране документи бяха основно по темите “История на държавното и местно устройство и управление 1878-1944 г.”, “Ньойския договор” и “Учредително събрание и Търновска конституция”. ТДА – Габрово предостави на ТДА – Благоевград документи по темата “Архивни фондове на жени (до 1944 г.)” за сканиране по съвместен проект с Югозападния университет – Благоевград. Голяма част от изготвените копия обаче не отговарят на изискванията.

Като цяло, процентът на отхвърлените дигитални обекти (33%) е твърде висок. Основните грешки и несъответствия с изискванията са в характеристиките на образите и в качеството на метаданните към дигиталните обекти, като от качеството на последните зависи ефективното търсене и идентифицирането на дигиталните обекти. Основните причини са недостатъчната квалификация на служителите, ангажирани с дигитализация; непознаването на методическите документи за изграждане на Дигитален архив; липсата на достатъчно сканираща и компютърна техника с необходимите параметри, на софтуер за управление на Дигиталния архив и съответната комуникационна инфраструктура.

Настоящият етап от развитието на проекта за изграждане на Дигитален архив може да се определи като приключване на двугодишен експериментален период, включващ създаване и прецизиране на методическата основа, развиване на основни познания и умения у служителите, заети с дигитализация и натрупване на база от дигитални обекти.

ИЗДАТЕЛСКА И ПОПУЛЯРИЗАТОРСКА ДЕЙНОСТ

Сред приоритетите на ДА “Архиви” беше участието на агенцията в юбилейните чествания на две значими събития от българската история. В рамките на Националната програма за отбелязване на 130-годишнината от Учредителното събрание и приемането на

Търновската конституция, през месец април 2009 г. в сградата на Народното събрание беше открита юбилейната изложба “Основите на българския парламентаризъм”, организирана от Народното събрание, ДА “Архиви” и със съдействието на Националната библиотека “Св. Св. Кирил и Методий” – БИА. В 25 табла-постери с документи са проследени подготовката на знаменателното събитие, участието на първите български депутати в него и приносят на Русия в изграждането на основите на българския парламентаризъм. В експозицията са използвани документи, чиито оригинали се съхраняват в ЦДА, както и копия на документи от чуждестранни архивохранилища от колекциите Русия, Франция, Австро-Унгария и Германия в ЦДА. Сред многобройните посетители на изложбата беше и делегация на ЮНЕСКО, водена от сегашния ѝ председател Ирина Бокова.

По същия повод беше отпечатана брошурата “Началата на българския парламентаризъм”. Изданието, богато илюстрирано със снимки и документи от фондовете на ЦДА, БИА, ТДА – Пловдив и др., е подготвено от ДА “Архиви” с участието на Софийския университет “Св. Климент Охридски” и проследява пътя на българския парламентаризъм – от зараждането му преди Освобождението до неговото утвърждаване. Изданието е двуезично – на български и английски език. Брошурата беше предоставена на всички участници в тържественото заседание на 16 април 2009 г. в Народното събрание.

Широк отзвук предизвика изложбата “Лицата на Учредителното събрание”, експонирана за първи път на открито, пред паметника на Св. Климент Охридски в градинката между Народното събрание, Художествената академия и Софийския университет. В експозицията, видяна от стотици граждани, с биографични данни, портретни снимки и документи бе обрисувана пъстрата картина на първото народно представителство. След предоставянето на адрес за връзка с ДА “Архиви”, в ЦДА започнаха да постъпват документи, свързани с темата на изложбата.

В рамките на Националната програмата за отбелязване на Годишната на България в Русия бе представена документалната изложба “Основите на българския парламентаризъм и Русия и начало на българо-руските дипломатически отношения”, подготвена на постери с анотации и на руски език. Изложбата бе експонирана в Дипломатическата академия на Министерството на външните работи на Русия в Москва. На годишнината от знаменателното събитие беше посветена и проведената във Велико Търново научна сесия “130 години от Учредителното събрание”, в която взеха участие експерти от ЦДА. Юбилейна изложба беше организирана и от ДА – Велико Търново, съвместно с РИМ.

По повод отбелязването на другото важно събитие от националната ни история – 90-годишнината от подписването на Ньойския договор, ДА “Архиви” беше организатор на документалната изложба “От покрусата и гнева до разума”, открита през декември 2009 г. в зала “Архиви”. В експозицията бяха представени оригинални документи и копия, снимки, художествени произведения, монографии и изследвания, някои от които се показват за първи път, съхранявани в ЦДА, ДВИА и ТДА – Пловдив, Перник и Пазарджик. За целите на използването и с оглед осъществяване на бъдещи прояви по темата беше направено дигитално досие на изложбата. Изложбата бе част от цялостната програма за отбелязването на юбилея, с организирането и изпълнението на която бе ангажирана и ДА “Архиви”.

Същият екип подготви на постери и изложбата “90 години Ньойски договор”, която беше представена по време на двудневна юбилейна научна конференция в градовете Драгоман и Сливница, организирана от ИФ на СУ “Климент Охридски”, Софийската областна управа и Столичния инспекторат. В нея с доклади участваха експерти от ЦДА. Като положителен факт може да се отбележи предоставянето на постерите от изложбата за учебно пособие в някои училища.

С доклади в научната конференция “90 години от Ньойския диктат и съдбата на България” във Военна академия “Г. С. Раковски” участваха представители на ЦДА и ДВИА.

По повод годишнината ТДА – Русе съвместно с РИМ – Русе издадоха документалния сборник “Добруджа и Ньойският договор 1917-1919 г.”.

В изпълнение на приоритетните задачи и двугодишната издателска програма на агенцията, през 2009 г. бяха отпечатани 11 тома от поредицата “Архивите говорят”. И тази година определено може да се каже, че делът на спонсорираните (цялостно или частично финансово подкрепени) издания е почти 100%. Агенцията продължи да работи в тази посока, залагайки на ползотворната практика със съвместни проекти, спонсорирани издания и партньорство със сродни институции и организации. През тази година партньори бяха Форум “Русия – България”, Университетско издателство “Св. Климент Охридски” и омбудсманът Гиньо Ганев. Традиционно добре агенцията сътрудничи с Националния дарителски фонд (НДФ) “13 века България” и националните архиви на други страни. Проявяват разбиране и някои общини.

Приключи работата по мащабния проект на Българската народна банка и ДА “Архиви” за публикуване документите на централната банка от учредяването ѝ през 1879 г. до 1990 г. Заради голямата по обем документация сборникът се състои от четири отделни книжни тела – т.т. 50-53 от поредицата. Изданието обхваща периода 1948-1990 г.

Документалният сборник “Граф Н. П. Игнатиев. Дипломатически записки (1864-1874). Донесения (1865-1876). Том втори: Записки (1871-1874) & Донесения (1865-1876)” – (т. 54), е част от програмата на Националния комитет за честване на 130-ата годишнина от Освобождението на България от турско робство под патронажа на Президента на Република България Георги Първанов и се издава с подкрепата на Форум “България – Русия”.

Сборниците “Възродителният процес”. Българската държава и българските турци (средата на 30-те – началото на 90-те години на ХХ век). Том I” (т. 55) и “Възродителният процес”. Международни измерения (1984-1989). Т. II” (т. 61), със съставители Искра Баева и Евгения Калинова от СУ “Св. Кл. Охридски”, и “Официалната и тайната българо-турска дипломация (1903-1925 г.)” – т. 56, са осъществени със спомоществателството на НДФ “13 века България”.

Поредицата се обогати с документалните сборници “Архив Юрдан Анастасов. Възраждането в Македония. Материали от българския възрожденски печат” (т. 57), съвместно издание на ДА “Архиви” и Университетско издателство “Св. Кл. Охридски” и с трети и четвърти том на документалния сборник “Из личния архив на Кимон Георгиев” (т.т. 58 и 59). С тях приключват многогодишните усилия по осъществяването на издателския проект, чиято цел беше да направи обществено достояние документите от архива на Кимон Георгиев, съхранени и предоставени за публикуване от Гиньо Ганев.

Предаден за печат, но по финансови причини не беше отпечатан документалният сборник “Македонският въпрос в българо-югославските отношения (1950-1967)”, съвместен проект на ДА “Архиви” и Центъра за македонски изследвания в Солун.

Четири от сборниците са подготвени изцяло от колеги от ЦДА и ДА “Архиви”, други шест – с активното съдействие на служителите на агенцията. Това още повече изостря необходимостта по-настойчиво да се работи в посока дългосрочно планиране и точен разчет на собствените възможности и не на последно място – стойностен тематичен подбор, съобразен преди всичко с интереса както на специалистите, така и на широката читателска аудитория.

През годината документални сборници издадоха: ЦДА – “Есто Везенков. Частица от истината за цялото. Спомени на журналиста”; ТДА – Враца – “Почетните граждани на Враца” (съвместно с РБ); ТДА – Габрово – “Дарителите на Габровските училища” (със съдействието на частния бизнес); ТДА – Ловеч – юбилейно издание “100 години независима България” и “Нищо за себе си – всичко за другите” – документална история на Американското девическо училище в Ловеч. Продължава издирването и археографската обработка на документите за сборника “Македонският въпрос в българо-югославските отношения (1968-1991)” (ЦДА),

както и работата по документалните сборници: “Тефтер на делата: протоколна книга на Видинската църковно-народна община 1870 – 1880 г.” и “Градско общинско управление – Враца 1878-1912”.

През април 2009 г. в рамките на националното съвещание на архивите в гр. Малко Търново се състоя представянето на Енциклопедичния справочник “Малко Търново – Странджа”, резултат от дългогодишните усилия на огромен и разнороден по състав авторски колектив от 92 души. Изданието, богато илюстрирано със снимки, исторически документи и антични, стари и съвременни карти, е ценен източник на информация не само за хората в този български край, но и за всеки любознателен и родолюбив читател.

Списанията “Известия на държавните архиви” и “Архивен преглед” по финансови причини отпечатаха по една книжка. Предстоящо е излизането на вторите за годината книжки на списанията. Въз основа на отчетите се налага впечатлението за предпочитане на колегите от държавните архиви да публикуват материали по интересни теми в местния периодичен печат – факт, който нееднократно е коментиран. Особено тревожна е липсата на материали по чисто архивни теми и проблеми в архивните дейности, както и явното нежелание те да бъдат поставяни и обсъждани пред архивната колегия.

През годината от поредицата “Архивни справочници” излезе “Градско общинско управление – Габрово. Справочник по документите в архивния фонд на Градско общинско управление – Габрово в ТДА – Габрово и РИМ – Габрово (1877-1959)” – т. 14 от поредицата. Справочникът е отпечатан със съдействието на Община Габрово.

Колегите от ТДА – Враца подготвят за публикуване 10 инвентарни описа “Промишлеността във Враца до национализацията 1947 г.”.

Експерти от ТДА – Пловдив работят по архивни справочници по темите: Регионална комисия за политическа реабилитация; Промяна на селищните имена и статута на селищата в Пловдивска, Пазарджишка и Смолянска област от XV в. до днес; и електронен справочник за българското участие в международни панаири и изложения за периода 1887-1942 г. по документи на Пловдивската търговско-индустриална камара.

Сред приоритетите на ДА “Архиви” продължава да е работата по актуализирането на пътеводителите. Обобщената информация от отчетите показва, че 80% от държавните архиви вече работят по тази задача. Готови за публикуване са пътеводителите на ТДА Благоевград – II ч.; Сливен – I ч.; ЦДА – Пътеводител по фондовете от личен произход, съхранявани в ЦДА. Ч. I. А – Й. Изпратени за рецензиране в ДА “Архиви” са пътеводителите на ТДА Русе – II ч.; Търговище – I ч. В напреднал етап на подготовка са – Кърджали – II ч.; Кюстендил – I ч.; Плевен – I ч.; Пловдив – I ч.; Силистра – II ч.; София – II ч. В начален етап на подготовка са В. Търново – II ч.; Габрово – II ч.; Добрич – II ч.; Монтана – I ч.; Разград – II ч.; Силистра – I ч.; Смолян – II ч.; Хасково – II ч.; Ямбол – I ч. От отчетите не става ясно състоянието и етапът на работа по пътеводителите на ДВИА – II ч.; Ловеч – II ч.; ЦДА – “Колекции от документи за българската история в чуждите архивохранилища”.

Ще напомним само, че целта на всички, независимо от това на какъв етап от подготовката са, е създаването на качествени справочници в интерес на всички ползватели.

Продължава работата по каталозите на документи: “Градски общински народен съвет – Разград 1979-1987” и каталог за изобразителното изкуство в Пазарджишкия регион. Каталогът “Дейността на БПЦ в Силистренския край 1866-1953” е рецензиран в ДА “Архиви” през 2008 г., но поради липса на финансови средства не е издаден.

Що се отнася до отчитането на каталози, прави впечатление, че не се прави разлика между каталог на документи като архивен справочник и каталог към изложба. Отпечатани бяха двуезични каталози към изложбите “Черна гора и България на картата на Европа” и “Габрово и габровци в архивната съкровищница” – луксозен двуезичен каталог, изработен със съдействието на Община Габрово и частния бизнес.

Някои архиви работиха по подготовката за издаване на справочници в уеб-страницата на ДА “Архиви”. ТДА – Варна предостави за публикуване в сайта електронен вариант на Пътеводител “С”. ТДА – Кюстендил изготви електронен вариант на Пътеводител “К”. ТДА – Хасково извършва преработка на подготвения електронен вариант на инвентарния опис на л.ф. “Митко Горчивкин”. Сканирани и изпратени в ДА “Архиви” за публикуване в сайта са 4 справочника на ТДА – Велико Търново – Пътеводител “К”, “Градско общинско управление – Велико Търново”, “Градско общинско управление – Свищов” и “Дарителството във Великотърновския край”.

Една от основните задачи и през следващите години ще е предоставянето на научно-справочния апарат за използване он-лайн.

В резултат на частична реконструкция и актуализация на информационния сайт на ДА “Архиви” бяха въведени списъците на архивни фондове на ЦДА, ДВИА, СДА и териториалните архиви и актуалните списъци на фондообразователите и новите нормативни документи. Обновена бе информацията за изданията и популяризаторските мероприятия, осъществявани от ДА “Архиви”. Предоставен бе електронен достъп до формулярите за използване на архивни документи. Подготвят се за публикуване планираните архивни справочници и др.

Сред изданията в графа “други” могат да се посочат “Песента – моя обич и съдба” – автобиографична книга на габровския хоров диригент Стефан Ботев (ТДА – Габрово), както и поредните броеве на в. “Ретро Бургазъ” (Бургас), в. “Враца вчера” и в. “Наследие” (Враца), в. “Духовност” (Смолян), юбилеен вестник и брошура “140 години читалище “Братство – Кюстендил, юбилеен вестник “Ловеч – звезден град” по повод 30-годишнината от полета на Георги Иванов, Календар на по-важни кръгли годишнини през 2010 г. (Видин), разпространен по електронен път.

През 2010 г. ще продължи работата по изданията “Дневник-животоописание на Сава Манолов – първия български морски капитан 1866-1925 г.” (ТДА – Варна) и “Анархизмът в България” (ДА – В. Търново).

Важно е да се отбележи, че програмният екип на Националния проект “Четвърт хилядолетие История Славянобългарска” е отправил предложение към ДА – Велико Търново за съвместно издаване на Попгладичовия препис на Паисиевата история, съхраняван в архива, в което ще бъдат представени всички известни преписи на История славянобългарска.

По финансови причини ТДА – Пловдив не успя да издаде: албум “Димитър Кавра – фотолетописецът на Пловдив през XIX в.” (очаквано спонсорство от Гръцкото консулство в Пловдив); албумите за Куршум хан и Джумая джамия (очаквано спонсорство от Турското консулство); сувенирен албум “Станимака от началото на XX в. през обектива на Йеротей Сирманов” (Общинският съвет – Асеновград не е осигурил средства); сборник за митрополит Максим (Пловдивска митрополия).

И през 2009 г. с интригуващи заглавия беше поддържан интересът към издателските поредици в цялата страна, както и в чужбина. Вероятно поради икономическата криза реализираните приходи от изданията през годината са намалели в сравнение с 2008 г. и са около 6000 лв. в страната. Разпространението основно се извършва чрез специализираните книжарници (София, Велико Търново – ВТУ, Виена), абонамент чрез разпространителски фирми, на място в агенцията и чрез Интернет. Увеличава се броят на изданията с изчерпан тираж. Във връзка с по-доброто им разпространение колегите от ТДА – Монтана организираха представяне на изданията на ДА “Архиви” и отпечатаха диплояна.

Книгообменът с висши учебни заведения, научни институти, неправителствени организации и др. продължава да е начинът за обогатяване с нови заглавия и специализирана периодика за нуждите на агенцията и специализираната библиотека. Осъществен е и книгообмен с архивни институции от 34 страни. Териториалните архиви все още са длъжници в търсенето на по-ефективни форми за популяризация и разпространение на изданията на ДА “Архиви”.

През 2009 г. за реализиране на популяризаторската и издателската дейност на архивите бе важно намирането на спомоществователи и партньори. За съвместни инициативи архивите се обръщат към общините, към държавни и общински органи и институции, чуждестранни генерални консулства и др. Благодарение на сътрудничеството с общините (напр. Габрово, Враца, Ловеч, Ямбол, София и др.) през годината бяха отпечатани издания, експонирани изложби и реализирани конференции, което е безспорен принос към изпълнението на една от приоритетните задачи на агенцията.

Тематичните и календарни параметри на популяризаторската дейност на архивите и през тази година бяха съчетание от отбелязването на важни национални годишнини и регионални празници и юбилеи. През 2009 г. държавните архиви организираха общо 94 изложби, по-голямата част от които по повод годишнини с национално или регионално значение.

През годината зала “Архиви” отново беше домакин на няколко експозиции, които предизвикаха обществен интерес:

- през януари беше представена документалната изложба “90 години дипломатически отношения между България и Финландия”, показана през 2008 г. в Хелзинки. Тя бе организирана в сътрудничество с Националния архив на Финландия и Архива на Министерство на външните работи на Република България. Гости при откриването бяха много финландски и български политици и общественици;

- през юни се състоя откриването на изложбата “Мигове от Шанхай”, подготвена от Муниципалния архив на град Шанхай. Представено беше най-характерното от градския пейзаж на Шанхай, постиженията в областта на икономиката, социалния живот, културата и други сфери, взаимния обмен и сътрудничеството между България и Китай;

- през октомври беше показана документалната изложба “Витоша – страници от историята”, посветена на 75-годишнината от обявяването на Витоша за народен парк и организирана от Дирекция на Природен парк Витоша, ДА “Архиви” – СДА и ЦДА;

- през ноември с документална изложба “Уилям Гладстон и българската национална кауза” беше отбелязана 200-годишнината от рождението на видния британски политик и общественик, искрено съпричастен с едни от най-драматичните събития от историята на България – Априлското въстание 1876 г., Освобождението през 1878 г., подписването на Берлинския договор и разделянето на България, Съединението през 1885 г. Проявата бе организирана от ДА “Архиви” – ЦДА със съдействието на Националната библиотека “Св. Св. Кирил и Методий” и с активното участие на британското посолство като част от мероприятията, посветени на юбилейната дата.

Други три големи изложби, организирани от ДА “Архиви”, също събраха ценители на историята и националното архивно богатство:

- през март 2009 г. в залата на Софийската градска художествена галерия бе открита изложбата “От вчера до утре. Софийски паметници”, посветена на 130-годишнината от обявяването на София за столица, съвместна проява на Софийската градска художествена галерия и Софийския държавен архив;

- през май 2009 г. Националният църковен историко-археологически музей при Българската патриаршия бе домакин на предметно-документалната изложба “Софийските митрополити”, включена в програмата на Столичната община за отбелязване 130-та годишнина от обявяването на София за столица на България. Изложбата беше организирана от ДА “Архиви” – СДА и Националния църковен историко-археологически музей при Българската патриаршия;

- през октомври 2009 г. сред проявите по случай 50-годишния юбилей на ДА – Габрово беше документалната изложба „Габрово и габровци в архивната съкровищница”, организирана от ДА “Архиви”, със съдействието на Областна управа – Габрово и частния

бизнес. Пред габровската общественост бяха показани оригинални документи, съхранявани в ТДА – Габрово и в ЦДА.

През 2009 г. съхраняването в българските архиви документално богатство бе успешно популяризирано чрез т.нар. “пътуващи изложби”. Тази вече наложила се практика, макар и изискваща финансови разходи, вече доказа своята полезност и определено ще продължи и през следващата година. С голям обществен интерес в редица градове на страната през 2009 г. бяха посрещнати организирани от държавните архиви представяния на няколко стойностни изложби, посветени на значими събития от българската история.

Изложбата “Българската независимост” беше посетена от гражданите на Габрово, Добрич, Ловеч, Монтана, Разград, Стара Загора и Ямбол. Експозицията “Началата на българския парламентаризъм” гостува в Габрово, Ловеч, Стара Загора и Ямбол. Във Варна, Стара Загора, Смолян и Ямбол бе представена изложбата “Еврейските общини в България и спасяването на българските евреи”, а във Велико Търново – “90 години дипломатически отношения между България и Финландия”.

Все по-често ДА “Архиви” е търсен партньор от страна на централните държавни институции, допълващи, а в много случаи и инициращи прояви, най-вече изложби, обърнати към тяхната история. Част от изложбите, по които работи ЦДА, могат да бъдат обединени от стремежа за излизането на този род прояви от националната рамка и намирането на други европейски измерения. Това са изложбите с двустранна подготовка и експониране – “Българо-литовски връзки”, “Българо-румънски отношения” по поръчка на Министерството на външните работи, “130 години българо-сръбски отношения”, изложбите с националните архиви на Финландия и Черна гора, издирване по изложбата “Българо-баварски връзки по времето на I световна война”. Друга част от изложбите представиха документалното богатство на ЦДА по значими теми в редица европейски столици – “Обречени и спасени”, посветена на спасяването на българските евреи и експонирана в Белград, “Епохата на Фердинанд. Завръщането на България в Европа”, представена в Братислава и Виена, “Масоните в България” – в Скопие.

През годината държавните архиви бяха организатори на редица самостоятелни изложби, сред които: “Следосвободенският архитектурен облик на Видинския край до средата на XX век” (ТДА – Видин); “140 години библиотека при Читалище “Развитие” в културното развитие на Враца”, “Юбилеите на читалище “Развитие” в културното развитие на Враца”, “Врачанският род Сокачеви” (ТДА – Враца); “Трявна и тревненци в архивната съкровищница”, “Дряново и дряновци в архивната съкровищница”, “Севлиево и севлиевци в архивната съкровищница”, “Фотография – архив – снимки на старо Габрово” (ТДА – Габрово); изложба за Васил Вишневин – първият дарител на личен фонд в ДА – Ловеч, изложба по повод 30 години от полета на Георги Иванов (ТДА – Ловеч); “Пътното дело в област Монтана” (ТДА – Монтана); “50 г. ансамбъл “Граовска младост” и “55 г. от основаването на Детската музикална школа в Перник” (ТДА – Перник); “Футболен клуб “Марица” в архивни фотографии от 1921 до 1960 г.” (ТДА – Пловдив); “Политически партии, избори, избиратели, резултати” (ТДА – Разград); “Паметни страници от летописа на Възрожденското читалище “Зора” и изложба по повод 100-годишнината от откриване Паметника на свободата в Русе, която се предвижда да бъде експонирана в цялата страна чрез териториалните звена на ДА “Архиви” или чрез общините (ТДА – Русе); фотодокументална изложба “Културно-просветна и благотворителна дружба “Родина” – идея за бъдеще” (при освещаването на реконструираната сграда на ТДА – Смолян); “110 г. от създаването на Благотворително дружество Добрий Самарянин – Ст. Загора” (ТДА – Стара Загора); “Документи в ДА – Шумен за шуменските поборници и опълченци” (ТДА – Шумен); “Архивно богатство”, по повод 50-годишния юбилей на архива (ТДА – Ямбол).

По финансови причини ТДА – Пловдив не успя да осъществи няколко предвиждани изложби: “Община Раковски във фондовете на ДА – Пловдив”; “Район Северен на Пловдив”;

“125 г. от основаването на Френския мъжки колеж “Св. Августин”; “Дарителите на ДА – Пловдив”.

За жалост за много от изложбите не се подготвят каталози, а и качването им на страницата на ДА “Архиви” се оказва финансов проблем. Тъкмо поради това за отбелязване е опитът на екипа на изложбите, посветени на 90-годишнината на Ньойския договор, който инициира заснемането с дигитален фотоапарат на всички табла, плакати и т.н. и оформи “дигитално досие” на изложбата (позабравена практика в годините поне в ЦДА), което впоследствие би могло да се използва и за качването на изложбата в интернет. През следващата година заслужава да се работи по-активно в посока на създаване на информационна база на сканираните за изложби документи с цел систематизирането им и улесняване на търсенето им.

Държавните архиви бяха и партньори в организирането на съвместни изложби с регионални библиотеки и музеи, университети и общини. Сред тях можем да посочим изложбите: “Създаване и развитие на съдебната система в Благоевградския регион” – по повод 130-годишнината от подписването на Търновската конституция, съвместно с ЮЗУ (ТДА – Благоевград); “Минало и настояще” – изложба за Малко Търново, съвместно с Общината (ТДА – Бургас); фотодокументална изложба “Капитан Петко войвода – живот, отдаден на България” в рамките на националното честване под патронажа на президента на Република България (ТДА – Варна); “Учебна документация, литература и пособия от XIX и XX век” и “Училището – мост от възрожденското вчера към европейското днес” (ТДА – Видин и Регионалният инспекторат по образованието); “155 години от рождението на Стефан Стамболов” и “90 години от подписването на Ньойския договор” (съвместно с РБ) и “130 г. Търновска конституция” съвместно с РИМ по случай националните чествания (ТДА – Велико Търново); “Перник през XX век – фотографии и биографии” – съвместно с РИМ (ТДА – Перник); “Род, семейство, отечество” (ТДА – Пловдив съвместно с РИМ); “Ст. Загора – град, възкръснал от руините” (ТДА – Стара Загора съвместно с Община Ст. Загора, РИМ и читалище “Родина”).

И през 2009 г. държавните архиви получиха покана за участие в научни форуми по различни теми, което е безспорно доказателство за завоювания авторитет сред научните среди. Проведените конференции са още едно доказателство за доброто сътрудничество между институциите на паметта.

Експерти от ЦДА участваха в три международни научни конференции:

- “Българо-руски отношения” в Москва, организирана от ИИ при БАН и Института по славяноведение в Москва;
- “Документи за България в руските архиви и документи за Русия в българските архиви” в Москва – съобщенията ще бъдат издадени и качени в сайта на Руското федерално архивно агентство;
- “Към транснационална история на международните организации: методология и епистемиология” в Кембридж, Обединеното кралство.

Архивите отбелязват участие в национални и регионални научни форуми. В научната конференция “Документалното богатство на институциите от Възраждането до наши дни”, организирана от ТДА – Габрово във връзка с отбелязването на 50-годишния му юбилей, взеха участие колеги от държавните архиви във Велико Търново, Пловдив, Русе, Габрово, Ловеч и ДВИА. Във връзка със своя 50-ти юбилей ТДА – Ямбол организира научна конференция “Документи и архиви. Познание и памет”, в която с доклади участваха експерти от ТДА – Бургас и Монтана. ТДА – Благоевград и ЮЗУ организираха юбилейна научна конференция по повод 90-годишнината от създаването на Обществото на народите и 150-годишнината от рождението на инж. Никола Димков, автор на проекта “Звезда на съгласието”. Варненският държавен архив беше съорганизатор и участник в проведената национална научна конференция “165 години от рождението на капитан Петко Киряков”. В конференцията

“Българският периодичен печат през Възраждането”, организирана от РИМ – Сливен участие взеха ДА в Монтана и Русе. Експерти от ДА в Кюстендил, Пазарджик и Смолян участваха с доклади в организираната от ИИ при БАН и РИМ – Кюстендил национална научна конференция “Благотворителността в България – традиции, исторически измерения и аспекти”. ДА – Пловдив взе участие в националния научен форум “Пловдивски приноси – 2009”, организиран от ИИ при БАН и РИМ – Пловдив. Експерт от ДА – Пазарджик изнесе доклад в националната научна конференция “Министри и законодатели от Пазарджик 1879-1947” в Пазарджик, организирана от ИИ при БАН, РИМ и Община Пазарджик. ДА – Смолян бе основен организатор, съвместно с БИД – Смолян, на научна конференция “Съвременни фалшификации и заблуди за произхода на българите мохамедани”.

Една от формите на популяризаторска дейност на архивите са изявите им в електронните и печатните медии. През годината са осъществени 87 участия в телевизионни предавания, 121 в радиопредавания и поддържането на 6 постоянни рубрики в местните електронни медии, в които са представени издания на архивите, юбилейни дати, автентични свидетелства за събитията, съхранявани в архивите, актуални новини. Архивите са търсен партньор в изработването на документални филми. ДА – Бургас отчита участие с документални материали в документален филм за 120-годишнината на 24-ти Черноморски полк, в телевизионен филм за режисьора Леон Даниел и във видео стена по повод Деня на Бургас. В ДА – Смолян, на базата на снимки, документи и стари филмови ленти от фонда на архива, е изготвен сценарий за документален филм по повод честванията на 50 години обединен град Смолян. ДА – Пловдив, поради финансови причини, от предвидена поредица от 6 документални филма, са осъществили само един – за Анка Ламбрева.

През 2009 г. държавните архиви отчитат 302 публикации в печатните медии при запланирани 172, като отново преобладаващ е броят на тези в периодичния печат. Продължава сътрудничеството на експерти от архивите в местните вестници, поддържането на постоянни рубрики и електронните публикации в месните сайтове.

През изтеклата 2009 г. дейността на БИИА бе подчинена на две основни теми: 20-годишнината от началото на демократичните промени в България и участието на България в Първата световна война. С тях бяха свързани и по-големите научни изяви на Института – международни научни конференции и дискусии. Същевременно те се вписаха в научните и политическите акценти на австрийската държава.

Посветени на 20-годишнината от началото на демократичните промени в България бяха следните научни изяви, проведени в “Дом Витгенщайн”: подиумна дискусия “Постсоциалистическите страни 20 години по-късно – от изток на запад” с участието на изтъкнати учени и политици; международни научни конференции “Промяната през 1989 г. в България – 20 години по-късно” с участието на учени от България, Австрия, Германия и Русия и “Миграция и идентичност”; международен научен симпозиум “Първата световна война на Балканите”, проведен в Австрийската военна академия, Виена и организиран от Военноисторическия музей във Виена и БИИА; представяне на документалния филм на режисьора Пламен Петков “Подмяната 10-ти” и подиумна дискусия за събитията през ноември 1989 г., състояли се в Дипломатическата академия, Виена.

Лекциите от *Lectorium Bulgaricum* през първата половина на 2009 г. представиха фолклора на българите, живеещи в Косово и Албания, и на сходните фолклорни традиции на българите-мохамедани в района на Благоевград; “Голо Бърдо - непознатите българи” – лекция и документален филм на д-р Весела Тончева от Институт по фолклор при БАН; “Нашенци (гораните) в Косово и Албания” – представяне на книгата на журналистката Тая Мангалакова; “България – от Изток на Запад. Кратка българска история след 1939 г.” – представяне на книгата на Искра Баева и Евгения Калинова от ИФ на СУ; “Етномузикални

изследвания в няколко благоевградски села”, лекция, придружена от лични видеозаписи на д-р Елена Иванова, етномузиколог, София.

През 2009 г. БИИА, Държавна агенция “Архиви” и Военноисторическият музей във Виена бяха съорганизатори на изложбата “Непознатият съюзник. България в Първата световна война”.

Продължи работата по подготовка за печат на следните издания: сборник към изложбата “Непознатият съюзник. България в Първата световна война”; Книжка-статия за българо-австрийските отношения в навечерието и по време на Първата световна война; *Miscellanea Bulgarica* – т. 21-24; и “Wien und das unabhängige Bulgarien 1878-1908” – Сборник с материали от австрийската преса от този период и австрийски текстове.

МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

Участието на ДА “Архиви” в работата на Европейския клон на архивите (EURBICA) се ограничи в рамките на работата по проекта за правна база данни за архивите. В условията на ограничени финансови ресурси български представители не взеха участие в ХLI на Международната конференция на кръглата маса на архивите в Малта през ноември 2009 г. и на състоялото се в дните на конференцията редовно заседание на бюрото на EURBICA. Въпреки това публикуваните в сайта на МСА изводи от конференцията са подготвени за публикуване в следващия брой на “Архивен преглед”.

Европейското бюро на националните архивисти (ЕБНА) проведе две редовни заседания през отчетната година, като български представители присъстваха само на първото заседание в Прага. На срещата е разисквана проблематиката на архивните сгради – изграждането на нови и реконструкция и/или адаптация на сгради за архивите; представяне на модели на добри практики; демонстрация на техники за дългосрочно съхранение на архивни материали, чувствителни към светлина; предотвратяване замърсяването на въздуха в архивохранилищата с вредни газове и други емисии.

Срещата на Групата на европейските архивисти, която се проведе през януари 2009 г., беше посветена на последните редакции на текста за втория том на “Разширения доклад”, както и на обсъждането на възможността за създаване на центрове за обучение на млади архивисти и на такива, които се очертават като бъдещи лидери в архивните институции, т.е. с акцент и върху административните практики.

Представител на ЦДА участва с доклад на тема “Националното архивно наследство и ЮНЕСКО. Примерът на България” в първата от цикъла конференции, организирани по случай 60-годишнината на ЮНЕСКО: “Към транснационална история на международните организации: методология и епистемология” и проведена през април 2009 г. в Кеймбридж.

В областта на международното сътрудничество на двустранна основа бе подписано споразумение с Архива на Сърбия, координирано е изпълнението на действащите договори за сътрудничество между ДА “Архиви” и архивни институции на страните от Югоизточна Европа, Европейския съюз, ОНД и др. Преговори за сключване на двустранни споразумения с чуждестранни неархивни институции за изпълнение на конкретни задачи бяха водени с Мемориалния музей на Холокоста – САЩ и Муниципалитета на Шанхай. През юни 2009 г. ДА “Архиви” прие китайска делегация и бе показана изложба за града Шанхай. Формулирана бе принципна договорка ДА “Архиви” да подготви на свой ред изложба, която да бъде представена в Шанхай през май 2010. С Музея на Холокоста преговорите завършиха през декември, а процедурата по подписването по кореспондентски път приключи в първия месец на 2010 г. Установен бе контакт с Националната библиотека и Архив на Иран и бе подготвен проект на споразумение за сътрудничество.

Съгласувани бяха текстове от междуправителствените програми за сътрудничество в областта на културата, науката и образованието с Република Корея и с Корейската Народно-демократична република.

През 2009 г. бяха реализирани редица конкретни форми на сътрудничество: изложби, издания, конференции и др. На 25 януари 2009 г. в София бе представена изложбата, посветена на 90-годишнината на дипломатическите отношения между България и Финландия. На откриването й присъстваха заместник-държавният секретар на Финландия Маркус Люра, посланик Кауко Ямсен, генералният директор на Националния архив Юси Нуортева, посланик Тайсто Толванен, превел романа “Време разделно” на фински, академик Антон Дончев, заместник-министър Любомир Кючуков, постоянният секретар на МВнР Коста Андреев, представители на дружеството за приятелство между България и Финландия.

В началото на април председателят на ДА “Архиви” участва в българската делегация за откриването на изложбата „Епохата на Фердинанд I. Завръщането на България в Европа“ във Виена, Австрия, а в края на месеца – в представянето на съвместното издание на Държавна агенция “Архиви” и Дружеството за македонски изследвания “Македонският въпрос в българо-югославските отношения 1950-1967 г.” в Атина, Гърция.

Във връзка с годината на България в Русия ДА “Архиви” взе участие в различни прояви на сътрудничество: през февруари председателят на ДА “Архиви” бе член на официалната делегация на президента, а през април взе участие в научната конференция “Русия и България – вектори на разбирателството”. През септември 9-членна делегация от ЦДА, ДВИА участва в научно-практична конференция на архивите в Москва.

По заявка от Министерството на външните работи колектив от Дирекция ПИМД и ЦДА направи проучване, подбор и подготви документи за българо-румънска изложба, посветена на 130-годишнината от установяването на дипломатически отношения между България и Румъния, която бе открита на 9 ноември в галерия “Мисията” на Държавния културен институт.

Съвместно с Архива на Сърбия и Архива на Югославия протече подготовката на изложба, посветена на 90-годишнината на дипломатическите отношения между София и Белград: бе извършен подбор на документи, сканирани изображения и подготвени анотации. Откриването бе отложено.

В изпълнение на подписано през 2008 г. споразумение с Архива на Черна гора бе подготвена изложбата “България и Черна гора на картата на Европа” със съпътстващ каталог, която бе открита в Подгорица през май 2009. Следва да ни бъде изпратена за експониране и в София. Разговори са водени и за представяне в Брюксел в Европейския парламент.

ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА

Приоритет на ръководството на ДА “Архиви” и през отчетния период бе осигуряване на необходимото финансиране от бюджета и от други източници за протичане на нормалната работа в системата, създаване на условия за регулярност и ритмичност при изпълнение на конкретните планове и допълнително възникнали задачи по всички направления на дейността. Това на първо място изискваше правилно разпределение на утвърдените бюджетни средства за 2009 г. както по дейности, така и по структурни звена.

Разходването на средствата протече съгласно изискванията на Закона за бюджета. Търсени бяха и допълнителни източници на приходи чрез увеличаване на услугите, предоставяни от държавните архиви, дарения и външно финансиране. През годината бяха положени немалко усилия за балансирано разпределение на бюджетните средства с цел по-малко натрупване на неразплатени разходи. Предприети бяха действия за намаляване на разходите по веществената издръжка, като телефони, електрическа енергия, канцеларски материали и др. Анализирани бяха договорите по абонаментното поддържане с цел по-оптимално и ефективно изпълнение.

Утвърденият бюджет на ДА “Архиви” за 2009 г. включва: всичко приходи – 600 000 лв., всичко разходи – 8 183 700 лв. С писмо № 03-00-1078/07.09.2009 г. на МФ и в изпълнение

на ПМС № 196 от 11.08.2009 г. бе извършена промяна на разходната част на бюджета на агенцията в намаление с 505 335 лв.

До Министерския съвет бяха отправяни мотивирани предложения за корекция на бюджета на агенцията, като през 2009 г. бяха извършени следните корекции:

1. Предоставяне на средства за обучение на служителите в държавната администрация за 2009 г. – 6120,00 лв.

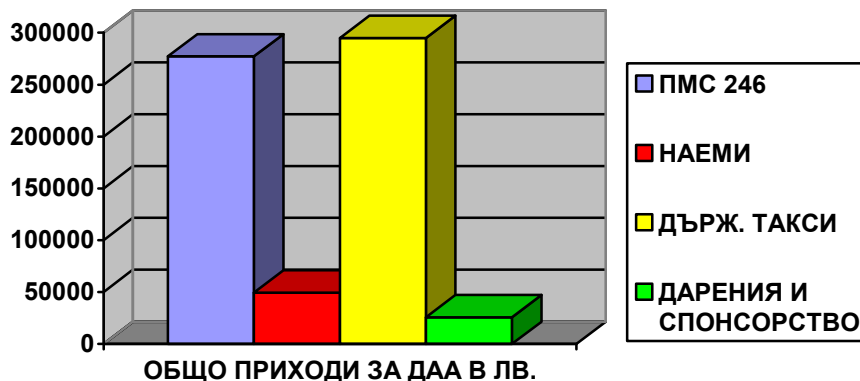
2. Увеличение на приходите от дарение от чужбина и страната – 64 334,00 лв.

3. За финансиране на прояви по Програмата за провеждане на Годината на България в Русия през 2009 г., приета с Решение № 61 на МС от 2009 г. – 20 000,00 лв.

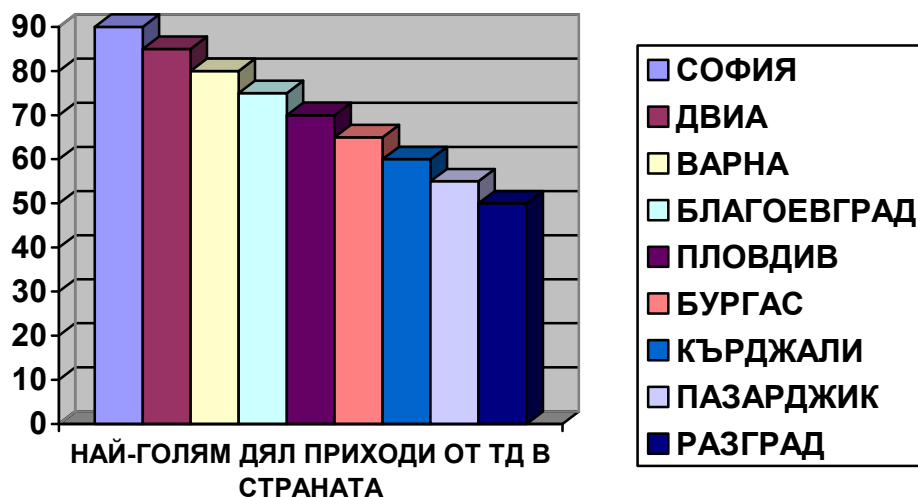
4. Корекция в параграф 61-05 трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост – 16 570,00 лв.

Дейността на агенцията през отчетния период бе финансирана чрез субсидия и собствени приходи. Изцяло с бюджетна субсидия бе финансирането на заплатите за щатния персонал и начисленията върху тях, нещатния персонал по ПМС № 66, обезщетенията по Кодекса на труда и Закона за държавния служител, представителното облекло за държавните служители, изплатените средства по фонд „СБКО” за работещите по трудови правоотношения и капиталовите разходи.

Общият размер на реализираните приходи е 674 152 лв., като тези съгласно ПМС № 246/10.10.2007 г. възлизат на 277 235 лв. (от тях: ксерокопия – 73 070 лв; НТО – 140 940 лв.; издания – 7 993 лв. и други – 55 232 лв). Приходите от наеми са 49 446 лева, съгласно сключени договори за отдадени под наем помещения; приходите от държавни такси – 295 000 лв.; целевите средства, съгласно договор между с Център за социална иновация Виена – 38 617 лв., и дарения и спонсорство – 25 717 лв.

Най-голям относителен дял в реализираните общо приходи имат СДА, ДВИА, ТДА във Варна, Благоевград, Пловдив, Бургас, Кърджали, Пазарджик, Разград и др. Най-малък е приносът на архивите в Силистра, Перник и Плевен.

С най-голям дял в приходите от услуги са архивите в София, Варна, Бургас, Кърджали, Разград, Габрово, Стара Загора, ДВИА и др., като по този показател най-слабо е изпълнението от ТДА в Смолян, Силистра, Перник, Плевен и Добрич.

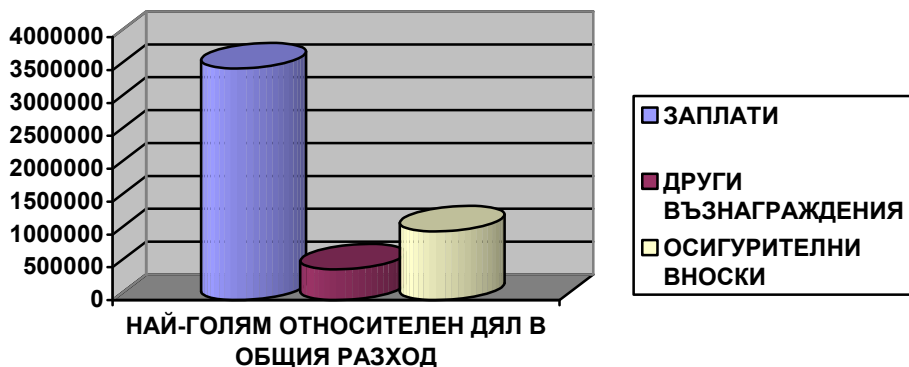
Субсидията е в размер на 6 617 994 лв., като разликата със „СЕБРА” се изразява в трансферите за поети осигурителни вноски. Общият размер на получените трансфери е 5 941 995 лв., като от тях 25 831 – от МТСП по програми за осигуряване на заетост, и 1 190 478 лв. – трансфери за поети осигурителни вноски.

Наредените разходи по „СЕБРА” са в размер на 5 454 163,56 лв, като от тях за заплати, възнаграждения и други плащания за персонала – 3 286 304,30 лв., за удържани данъци и осигурителни вноски от заплати и възнаграждения за персонала – 364 959,65 лв., плащания за други удръжки от възнаграждения за персонала – 251 550,49 лв., за дълготрайни активи, основен ремонт и капиталови трансфери – 644431,78 лв., за издръжка – 916 510,54 лв. и други разходи.

Общият размер на разходите по бюджета възлизат на 6 617 994 лева, които се разпределят по дейности както следва:

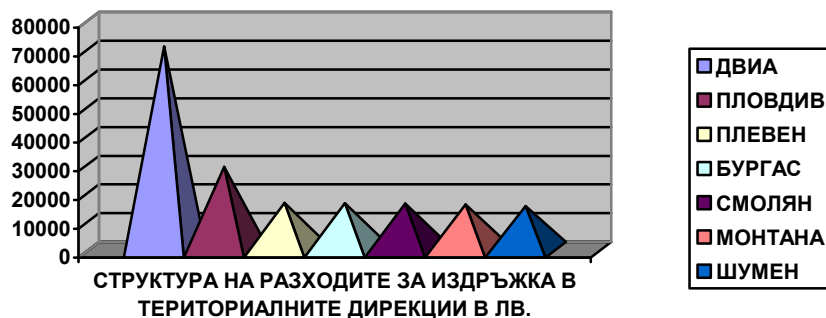
- дейност 5532 – 25 831,33 лв.
- дейност 7747 – 6 592 162,67 лв.

Най-голям относителен дял в общия разход имат разходите за заплати – 3 524 288 лв., за други възнаграждения и плащания на персонала – 467 853 лв., за осигурителни вноски – 1 045 603 лв. Разходите за заплати и възнаграждения на персонала в дейност 7747 “Държавен и териториални архиви” е 3 524 288 лева.

Структурата на разходите за издръжка в дирекциите извън София се разпределят по следния начин: ДВИА – 70 784,79 лв., ТДА в Пловдив – 28 858,51 лв., Плевен – 16 328,05 лв., Бургас – 16 192,16 лв., Смолян – 16 038,85 лв., Монтана – 15 672,95 лв., Шумен – 15 196,54 лв. и др.

По веществената издръжка най-голям относителен дял имат разходите за електрическа енергия, отопление, горива и вода – 299 485 лв., за външни услуги – 336 106 лв., за текущ ремонт – 16 830 лв., материали – 117 369 лв., командировки в страната – 24 232 лв. и командировки в чужбина – 15 495 лв. Разходите за външни услуги се разпределят за: транспортни услуги, разходи за интернет, разходи за пощенски услуги, абонаментно поддържане на техника и софтуер, СОТ, ПИИ, ДДД и др.

Некласифицираните разходи са в размер на 67 136 лева, като от тях 5 164 лв. са за изложби, за представителни – 6 196 лв., за изкупуване на архивни материали – 7 117 лв., за провеждане на национални съвещания на архивната система – 8 605 лв., за издания – 3 630 лв. и други разходи – 36424 лв.

КАПИТАЛНО СТРОИТЕЛСТВО И МАТЕРИАЛНО-ТЕХНИЧЕСКО ОСИГУРЯВАНЕ

Утвърденият бюджет на ДА “Архиви”, съгласно ЗДБРБ за 2009 г. в частта “капиталови разходи” §50, бе 1500 000 лв.

С писмо изх. № 02-09-99 от 15.09.2009 г. на главния секретар на Министерския съвет беше намален трансферът по §51-00 Основен ремонт на дълготрайни материални активи, със 138 000 лв. Коригиран бюджет по §50 за 2009 г. – 1 362 000 лв. Изразходваните средства по §50 за 2009 г. са 661 720 лв., разпределени както следва:

- Реконструкция на сграда за архивохранилище на ТДА – Враца, ж.к. “Хранително-вкусова зона” – 128 438 лв. Оборудване на архивохранилището със стелажи – 27 096 лв.; изграждане на СОТ (3750 лв.) и пожароизвестителна инсталация (6 687 лв.).
- Ремонт и изолация на фасада на сградата на ТДА – Смолян и оформяне на тоалетна за хора с увреждания – 77 836 лв.
- Цялостен ремонт на покрива в архивохранилищната сграда на ТДА – Разград и оформяне на тоалетна за хора с увреждания – 28 912 лв.
- Ремонт на електрическата инсталация в сградата на ДА “Архиви” в София, ул. “Московска” №5 – 2 164 лв.
- Ремонт на изложбена зала и направа на тоалетна за хора с увреждания в сграда на ТДА – Варна – 11 070 лв. Завършване и на основния ремонт в сградата – 11 397 лв.

- Обръщане на страници около новопоставената през 2008 г. дограма в ТДА – Търговище – 9 935 лв.
- Ремонт и изолация на фасадата на ТДА – Ямбол и освежаване на помещения – 103 626 лв.; частична подмяна на дограма – 4 589 лв.
- Освежаване на работни помещения, ремонт на тротоар и на ел. табла в ТДА – Велико Търново – 8 746 лв.
- Частичен ремонт на почивната база в с. Варвара – 14 414 лв., и на покрив в сграда на ТДА – Бургас – 1 542 лв.
- Предоставена сграда (бивша собственост на Агенцията за метрологичен и технически надзор) за безвъзмездно управление за нуждите на ТДА – Габрово. Сградата е масивна едноетажна със ЗП 755 м². Извършено архитектурно заснемане на сградата – 500 лв. и възложен инвестиционен проект за реконструкция за 9 900 лв., като през 2009 г. е изплатен аванс в размер на 2 970 лв.
- Оформяне на документацията за газовата отоплителна инсталация в сграда на ТДА – Монтана – 2160лв.
- В изпълнение на наредба №6/2003г. за достъпна среда монтирани подедни устройства за хора с увреждания в ТДА – Пазарджик (31 415 лв.), ТДА – Русе (33 029 лв.) и ТДА – Видин (24 054 лв.); закупени подвижна рампа и ръкохватка (1 006 лв.).
- Закупени климатик за сървърно помещение (2 200 лв.), активни устройства за системата на ДА “Архиви” (14 326 лв.), антивирусен програмен продукт (2 628 лв.), програмен продукт за 135 бр. компютри (2 981 лв.), софтуер за пощенски сървър – 3421 лв, скенер (3 233 лв.) и копирна машина (6 812 лв.).

През годината беше направено офис обзавеждане на кабинети за 3 983 лв.

Поради преместването на партийния архив в сградата на Държавна агенция “Архиви” на бул. ”Илиянско шосе” № 8 бе закупено транспортно средство – 39 100 лв.

За обектите по §50 бяха проведени процедури по Наредбата за възлагане на малки обществени поръчки.

РАБОТА С УЧРЕЖДЕНИЯТА ПРЕЗ 2009 г.

Таблица № 1

АРХИВ	Действ. фондо-образователи		Проверки											Номенклатури / Списъци								Курсове и семинари с ПДЕК			
	брой		Основни проверки								Контролни проверки		Други проверки		Изработване				Внедряване		курсове (бр.)		учр.(бр.)		
			общо		от тях с НТД		от тях с ЕД		от тях с КФФВД						нови		актуализирани								
	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	план	отчет	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
1	Благоевград	281	274	60	70						36	24			7	5	23	26	30	30	3	3	60	62	
2	Бургас	337	344	56	61	3	3	8	6		4	6			2	3	2	4	4	5	5	9	20	28	
3	Варна	381	340	45	49	5	5	2	29		5	5			3	15/1	18	6	4	11	2	2		58	
4	В. Търново	220	204	42	49		4				13	12				1	5	7	2	2	20	37	20	37	
5	Видин	188	189	31	31	7	7	16	10		29	27				1	4	6			6	6	80	78	
6	Враца	309	305	56	58		7				4	3			6	6	2	2	8	5	2	2	30	33	
7	Габрово	230	255	25	33		3				10	13			2	6	4	12	10	10	2	3	20	24	
8	Добрич	178	181	30	36		5		13		10	4				1	8	7			1	3	4	3	
9	Кърджали	380	294	20	20	3	3	2	2		20	20			2	2	4	10			2	2		21	
10	Кюстендил	285	203	60	55		12				28	37			3	8	30	37	15	15	3	3		60	
11	Ловеч	169	167	25	28		2	3	3		1	20	18		1/2	6	1	3	3	3	2	2	20	22	
12	Монтана	247	244	30	38	3	11	11	34		3	25	19			4	4	5	6	6	4	4		14	
13	Пазарджик	555	552	29	32	10	10				8	7			4	1	4	9	7	7	2	4	35	56	
14	Перник	223	220	85	57		1				5	6			2	6	2	5	6	10	2	1	45	7	
15	Плевен	220	212	19	20						4	5			7	17	5	7	7	7	2	4		4	
16	Пловдив	733	685	30	37	4	11	15			5	5				2	2	2	1	2	2	2	20	34	
17	Разград	243	233	54	55		13				24	24			1	1	2	2	4	6	1		18		
18	Русе	272	269	46	45	3	3	18	42		20	19		2	5	7	2	3	2	1	3	3	3	3	
19	Силистра	264	266	21	16			21	10		9	1			2	4/1	1		1		3	5	22	69	
20	Сливен	118	114	34	34		2				46	46			3	2	11	25	27	26	1	1	10	7	
21	Смолян	225	222	50	43	5	5	20	32		10	7			3	15	5	10			1	1	20	22	
22	София	751	751	100	99						25	30		6	1	14					1	3	22	153	
23	Ст. Загора	277	304	24	30	1	4	20	20		12	5	5		1	1	4	6	6	2	2	1	2	4	21
24	Търговище	168	163	17	17	2	2				3	3			2	4/1			6	8	5	6	5	71	
25	Хасково	405	336	20	20		1		20		5	3	3		2	9					2	2	12	5	
26	Шумен	351	345	36	38						10	13			3	3	10	14	12	12	5	7	5	7	
27	Ямбол	189	196	38	27						11	16			4/1	3/2		2	9	9	3	2	6	9	
28	ЦДА	298	295	41	67						37	52			14	19		7/1	12	21	26	26		48	
29	ДВИА														2	1			2	1			3	15	
	ОБЩО:	8497	8163	1124	1165	46	114	136	221	0	39	429	430	0	9	82	162	224	168/1	166	179	112	145	484	971

КОМПЛЕКТУВАНЕ НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ ПРЕЗ 2009 г.

Таблица № 2

АРХИВ	Учрежденски фондове						Експертиза на етап списък		Лични фондове					Спомени	ЧП	ЕПК		ЕОК	
	план	отчет	инв. оп.	а.е.	л.м.	нови ф.	ф.	сп.	план	отчет	а.е.	л.м.	нови ф.	отчет	отчет	зас.бр.	мат.бр.	зас.бр.	мат.бр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Благоевград	30	20	22	712	6.69	2			1	1		5	1		1	6	67		
Бургас	13	13	14	340	2.9	4			2	7		3.25	3	7	1	15	31		
Варна	30	30	30	1048	7.27	6			1	2	147	0.5	1			10	57		
В. Търново	7	12	12	169	1.55	2										8	28		
Видин	16	15	11	243	3.5	2			1	1		0.5			8	9	33		
Враца	30	33	35	1003	10.06	5			3	3	454	1.19	1	15	13	12	74		
Габрово	10	6	10	212	1.47				5	9		0.72			36	4	32		
Добрич	12	13	15	211	2.18	3									5	13	30		
Кърджали	21	21	22	344	2.53	5	1	1	2	2		0.14	1	3		5	57		
Кюстендил	8	9	10	260	1.24	3	1	4	2	3	66	0.12	2		16	10	122		
Ловеч	16	18	19	358	3.07				2	3	22	2.65	1			5	31		
Монтана	21	21	22	364	2.55	1			1	1		0.4			8	3	32		
Пазарджик	16	15	16	323	3.45	3			3	4	65	0.85		2	16	11	46		
Перник	3	4	5	77	1.35	1								1	7	8	37		
Плевен	49	26	48	917	10.33	7				5	118	0.37	1		13	10	109		
Пловдив	25	20	50	867	13.63	4	1	1	5	6		0.52	3		5	10	75		
Разград	34	28	28	893	5.87	2				1	270	0.69	1	7	7	5	32		
Русе	3	10	11	171	1.95	3			2	4		2.43	3		26	5	31		
Силистра	29	15	19	220	1.43	2			1	1	26	0.08	1		2	3	23		
Сливен	11	12	13	185	1.15	1			2	2	43	0.34	1	4	1	7	54		
Смолян	5	14	15	364	3.87	1	4	4	9	7		1.01			2	5	75		
СДА	3	9	9	598	6.94	3									2	11	27		
Ст. Загора	6	13	13	187	2.06	4			1	2	81	0.81			2	7	39		
Търговище	20	20	22	806	8.64	5			2	2	535	1.76	2		11	7	30		
Хасково	25	25	12	291	7.99	9			4	4		0.69	3	1	1	10	39		
Шумен	15	14	2	34	8.6	1			2	6		0.84		3		7	54		
Ямбол	28	16	14	274	6.77	1			1	2		0.35			25	16	60		
ЦДА	12	22	25	1726	70.62	6	1	1	25	27		100.16	9		6	9	76	1	4
ДВИА		7	7	158	10.22				1							2	11		
ОБЩО:	498	481	531	13355	209.88	86	8	11	78	105	1827	125.37	34	43	214	233	1412	1	4

Забележка: В таблицата не са включени фондовете, чиято обработка продължава през 2010 г.

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКА ОБРАБОТКА НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ ПРЕЗ 2009 Г.

Таблица 3

АРХИВ	НТО на комплектуваните през годината учреденски фондове								НТО на фондове приети в архива преди 2009 г.								Пресъставени инвентарни описи		
	от ПДЕК в учрежденията		по договори с ТДА (звена)		по договори с физ. и юр. лица (извън звената/)		от служители в архива		учреденски		лични		бивши партийни архиви						
	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.	ф.	а.е.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Благоевград	6	125					14	587									3	203	2.66
Бургас			8	169			5	171			5	397			1	29			
Варна	4	122	18	623			10	450	1	14	2	147							
В. Търново	1	11	6	109			5	49											
Видин	4	61	6	152			1	30											
Враца	30	914	3	89					3	105			1	27			9	562	9.92
Габрово			3	99			3	113	2	72	3	309					2	55	0.38
Добрич			5	64			8	147											
Кърджали	15	188	5	156			1	15	19	300	2	52							
Кюстендил			2	39			7	221	2	122	2	43					1	28	0.21
Ловеч	1	5	14	296			3	57			2	148					2	43	0.38
Монтана	11	112	4	88			6	164			2	69							
Пазарджик			5	98	2	32	8	193	3	66	4	65					2	35	0.27
Перник			1	32			3	45									9	127	3.61
Плевен	16	639	1	33			9	363									8	313	2.54
Пловдив	6	395	3	58	11	399			2	15	6	208							
Разград			27	831			1	62			1	270							
Русе			7	111			3	60	3	223	6	555	1	6					
Силистра			2	20			13	200									36	1273	14.00
Сливен	7	90	4	75			1	20			2	43					3	115	0.70
Смолян	2	55			11	154	1	155	1	35	2	183					3	29	0.12
Ст. Загора	1	13	9	144	1	13	1	17	1	14	1	108					6	177	2.00
СДА	9	598							1	7			14	2138			4	574	4.11
Търговище			3	221	1	11	16	574											
Хасково	1	13	8	186			3	83	6	10433	6	368							
Шумен			1	11			1	23	4	85	4	85							
Ямбол			3	59			11	215	1	49	7	284					40	587	7.43
ЦДА	16	1217	1	127			5	382	3	1270	12	2135	1	445					
ДВИА							7	158											
ОБЩО	126	4558	149	3890	26	609	146	4554	52	12810	69	5469	17	2616	1	29	128	4121	48.33

МИКРОФИЛМИРАНЕ И РЕСТАВРАЦИЯ НА ДОКУМЕНТИ ПРЕЗ 2009 Г.

РЕСТАВРАЦИЯ*		
АРХИВ	бр. листа	
	план	отчет
1	2	3
Благоевград	3,018	2 929
Бургас	5,000	6 691
Варна	4,562	4,565
В.Търново	3,795	3 781
Видин	100	25
Кърджали	2,917	2 921
Монтана	3,571	4 358
Пазарджик		14
Перник	150	362
Плевен	2 000	2 791
Пловдив	4 000	4 125
Разград	400	438
Сливен	4 705	4 125
Смолян	200	250
Стара Загора	100	100
Шумен	100	139
Хасково	200	1 640
Ямбол		17
ЦДА		2,500
ДВИА	12 400	16,033
ДАА	16 000	17,392
О Б Щ О:	63 218	75 196

МИКРОФИЛМИРАНЕ				
АРХИВ	бр.кадри			
	план		отчет	
	негатив	позитив	негатив	позитив
1	2	3	4	5
ДАА	250,000	250,000	290,934	264,520
ДВИА	20000			4612
Плевен	2,013	2013	1919	1919
О Б Щ О:	272,013	252,013	292,853	271,051

ПРОВЕРКА НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ ФОНД				
1	2	3	4	5
Благоевград	504,442		510,648	
Варна	1,465,969		1,476,138	
Видин	218088		216274	
Враца			108,790	100 333
Ловеч	125,622	125,625	115,953	117 355
Пазарджик			439363	389 753
Сливен			20777	8 567
Русе	1500	1,500	2576	2555
Смолян	147,905		147,905	
Силистра			113276	48 837
Ст. Загора	105,317		105,317	
Шумен	1000	1,000		1 083
Ямбол	108484	108 484	108484	108484
ДВИА	15000	15000		
О Б Щ О:	2,693,327	251 609	3,365,501	776,967

* Освен архивите с ателиета, са включени и тези, планирали или отчетли т.нар. "малка реставрация".

ФОНДОВА НАЛИЧНОСТ КЪМ 31.12.2009 г.

Таблица № 5

АРХИВ	общо бр.ф.	общо л.м.	Учрежденски фондове			Лични фондове			Необработени фондове				Спомени	ЧП
			брои	а.е.	л.м.	брои	а.е.	л.м.	учрежденски		лични			
									брои	л.м.	брои	л.м.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Благоевград	1913	1478.52	1824	165920	1437.56	87	4677	25.96	1	10.00	1	5.00	1149	778
Бургас	2552	2742.13	2311	236509	2609.67	237	14761	131.11			4	1.35	533	676
Варна	2291	3047.12	2122	247467	2935.17	168	17698	105.84			1	1.00	669	790
В. Търново	2730	2031.17	2588	170757	1954.55	142	13484	76.62					559	272
Видин	1771	1433.26	1596	156561	1385.27	175	8496	46.01	5*	1.48	1*	0.50	315	370
Враца	1855	2191.04	1781	144663	2138.09	74	5148	52.95					685	267
Габрово	2466	2547.25	2292	327930	2433.21	145	23006	100.52			29	13.52	47	252
Добрич	1973	1747.62	1845	223165	1657.48	124	11103	79.35						873
Кърджали	1520	876.45	1453	67561	851.02	65	5881	25.29			2	0.14	789	506
Кюстендил	1496	725.06	1361	74648	691.83	135	7014	33.23					835	1649
Ловеч	1832	1271.17	1692	120308	1221.14	136	5947	47.00			4	3.03	506	214
Монтана	2073	1653.08	1935	147351	1597.72	137	11178	53.47			1	1.89	610	138
Пазарджик	2039	2798.05	1866	118237	2487.62	173	15190	310.43					619	713
Перник	1494	1448.00	1442	97345	1421.00	52	1733	17.00			(4)	10.00	252	538
Плевен	1885	1561.41	1718	159980	1433.40	166	6130	25.41	1	102.60			339	217
Пловдив	4112	7516.88	3740	286353	6838.86	365	28520	671.61	1	0.17	5	1.75	847	747
Разград	1511	1570.56	1450	192701	1556.59	60	3363	13.87	1	0.10			449	1015
Русе	1951	2471.96	1771	239933	2388.23	165	13663	72.60	3	1.79	9	9.17	614	1181
Силистра	1224	786.88	1169	86623	776.48	55	2452	10.40					219	704
Сливен	1587	1065.50	1515	129291	1031.47	72	4952	34.03					909	428
Смолян	2005	1609.97	1740	149052	1438.66	255	18342	149.75	2	1.10	8	20.46	581	907
София	4370	4922.98	4239	408585	4842.71	128	14308	75.62	1	0.60	2	4.05	537	302
Стара Загора	2584	2944.13	2380	150374	2881.29	204	3091	62.84					452	561
Търговище	1690	984.61	1617	155550	970.91	73	4723	13.70					371	1528
Хасково	2572	1535.72	2426	166125	1507.18	121	8123	22.75	12	1.88	12	3.91	598	946
Шумен	2537	1641.94	2293	189905	1548.30	214	15559	77.53	12	8.32	18	7.79	1156	282
Ямбол	1624	941.93	1517	121700	870.27	107	5160	30.21	2*	36.00	6*	5.45	962	245
ЦДА	3659	16753.36	1943	921886	15185.1	1716	578978	1568.26	29	101.79	251	404.60	372	1721
ДВИА	3405	8958.20	3342	426592	8939.00	63	1866	19.20					810	306
ОБЩО:	64721	81255.95	58968	6083072	77029.78	5614	854546	3952.56	63	265.83	347	493.61	16784	19126

В таблицата не са включени фондовете на бившите партийни архиви, които възлизат на 26358 фонда с 11246,01 л.м.

Към общата фондова наличност са добавени и фондовете, които са оставени на временно съхранение във фондообразователите.

* Допълнителни постъпления, които не са включени в общата фондова наличност като брой фондове, а само като линейни метри.

( ) Фондове, чиято обработка е започната.

Таблица № 6

**УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАУЧНО-СПРАВОЧНИЯ АПАРАТ
2009 г.**

Архив	Каталогизация		Усъвършенстване на описи			
	план	отчет	план		отчет	
	бр. фиши	бр. фиши	бр. оп.	бр.а.е.	бр. оп.	бр. а.е.
1	2	3	4	5	6	7
Благоевград	200	200	7	205	8	209
Бургас						
Варна	150	150				
В. Търново						
Видин						
Враца						
Габрово						
Добрич	50	50	7	778	7	778
Кърджали	50	50				
Кюстендил			40	350	41	351
Ловеч						
Монтана						
Пазарджик		200				
Перник	100		6	289	11	220
Плевен					3	41
Пловдив	600	390				
Разград	200	572				
Русе						
Силистра	500	300				
Сливен	200	260				
Смолян		23	80	1763	64	1517
София					1	156
Ст. Загора						
Търговище	600	626				
Хасково						
Шумен	300	350				
Ямбол						
ЦДА					1	4378
ДВИА	800		5			
ОБЩО:	3750	3171	145	3385	136	7650

Таблица № 7

ПАСПОРТИЗАЦИЯ И СЪСТОЯНИЕ НА ЗАСТРАХОВАТЕЛНИЯ ФОНД (ЗФ) - 2009 г.

АРХИВ	ПАСПОРТИЗАЦИЯ				ЗФ (кадри)	
	бр. ф.		бр. а.е.		л. м.	негатив
	план	отчет	план	отчет		
1	2	3	4	5	6	7
Благоевград	382	385	38172	38180	420.00	510648
Бургас	840	840	99560	99560	1147.00	983309
Варна	770	741	121067	134782	1377.13	1476138
В. Търново	558	558	46069	46069	471.83	252069
Видин	1114	1116	91916	92954		214071
Враца	86	103	7460	7778	84.27	114339
Габрово	300	591	38633	83731	485.38	737968
Добрич	1353	1354	141084	139476	1126.66	399671
Кърджали	1204	1204	64121	64121	801.49	70091
Кюстендил	516	535	29760	29497	228.00	195598
Ловеч	600	737	58815	61232	465.77	115953
Монтана	786	968	68856	74982	888.32	1231151
Пазарджик	810	826	20000	69563	923.57	439363
Перник	512	452	38300	40532	536.00	66772
Плевен	1284	1291	145281	146338	1282.17	503603
Пловдив	1466	746	123460	120348	4201.10	1025206
Разград	500	37		3350	14.49	128057
Русе	650	759	105402	117626	1455.58	368705
Силистра	1026	1028	82810	81434	708.26	113276
Сливен	1171	1172	115392	116358	929.33	20777
Смолян	680	676	58216	58206	552.04	642314
СДА						887572
Ст. Загора	800	677	25000	15963	314.59	100518
Търговище						433365
Хасково	1511	1304	67079	70376	664.80	272423
Шумен	1220	1075	87000	75949	553.28	1589640
Ямбол	868	868	63539	87017	498.51	108484
ЦДА	2	2	7241	10302	29.90	12967825
ДВИА*	1791	1791	167327	167327	4721.00	
ОБЩО:	22800	21836	1911560	2053051	24880.47	25968906

* Предстои уточняването на точния обем на ЗФ.

ИЗПОЛЗВАНЕ НА АРХИВНИ ДОКУМЕНТИ 2009 г.

Таблица № 8

Архив	Читатели						Справки на юридически и физически лица						Използвани а. е.			Копия					
	общ бр.	чужденци	ДБЧ А (ЦДА)	изсл. теми	имущ. въпр.	други	общ бр.	от тях по коресп. път	изсл. теми	имущ. въпр.	други				общ бр.	на МФ	чужд арх. бр. к./л.	общ бр.	заверени	преписи	дигит. копия
											общ бр.	УПЗУ ПЗ	удост. вет. войни	удост. наб. служба							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
Благоевград	483	3		80	189	214	350	268	28	118	204				13179	285		6327	3162		1
Бургас	257			57	179	21	209	101	17	23	169				3678			3176	568		191
Варна	656			99	531	26	452	55	4	344	104				8957			8650	3357		117
В. Търново	241	3		85	156		29	29		15	14				1947			1822	340		32
Видин	44	1		44			213	49	15	118	80				2220			1476	360		9
Враца	80			30	14	36	86	17		53	33				3600	15		1100	130		2
Габрово	202			56	100	46	31	18	7	8	16				7465	1		1269	267		45
Добрич	117	3		29	80	8	174	11		169	5				2360			1075	687		
Кърджали	64			31	22	11	170	9	1	118	51				1258			886	217		
Кюстендил	51			24	10	17	81	23	14	33	34				2315			9339	115		18
Ловеч	286			19	13	254	81	16	5	31	45				1565			757	165	592	
Монтана	226			36	86	104	16	14	3	3	10				2515			1529	308		45
Пазарджик	308			96	99	113	158	13	56	59	43				2997			2071	189		133
Перник	73	1		27	17	29	15	3		10	5				973			405	375		3
Плевен	185			34	100	51	170	17	26	93	51				2196			2486	143		14
Пловдив	1298	3		104	461	733	502	78	43	41	418				2461	11		1897	927		72
Разград	142			22	71	49	28	20	3	7	18				647			453	178		41
Русе	683			334	85	264	28				28				2221	3		1423	94		44
Силистра	25			22	3		120	16	11	104	5				541			278	256		
Сливен	72			22	38	12	15	13	4	5	6				632			718	109		
Смолян	272			69	203		24	24	3	2	19				2305			2019	774		11
София	604	4		118	428	58	6056	158	147	659	5250				9663	212		6430	473		
Ст. Загора	336	1		30	117	189	497	95	2	64	431				1088			485	301		13
Търговище	15			14	1		140	20	10	44	86				949			347	179		9
Хасково	43			29	7	7	210	16		56	154				2794	24		3972	279	62	
Шумен	270			150	73	47	52	52	4	2	46				1572			1507	120		
Ямбол	150			31	19	100	19	18	4		15				1574			234	188		23
ЦДА	4,937	85	44	803	4,125	9	9,677	5,582	206	9,471					33,987	8,109	115	104,783	15,449	8	303
ДВИА	354	5		324	17	13	13306	11111	307	17	12982	6661	306	6015	68,763	3689		29834	4324		68
ОБЩО:	12474	109	44	2819	7244	2411	32909	17846	920	11667	20322	6661	306	6015	186422	12349	115	196748	34034	662	1194

Таблица № 9а

ВЪВЕДЕНА В АИСА ФОНДОВА НАЛИЧНОСТ ПО АРХИВИ

Код	Архиви	Общ брой фондове в архива към 01.01.2009*	Брой записи в базата данни		Брой въведени фондове в АИСА	Въведени в АИСА фондове в %
			проверени	непроверени		
1	2	3	4	5	6	7
1	ЦДА	3646	0	0	0	0,00
9	ДВИА	3405	0	0	0	0,00
14	Благоевград	1910	1765	0	1765	92,41
15	Бургас	2544	498	1382	1880	73,90
16	Варна	2284	875	211	1086	47,55
17	Велико Търново	2728	2741	0	2728	100,00
18	Видин	1769	803	428	1231	69,59
19	Враца	1848	1669	179	1848	100,00
20	Габрово	2466	1140	450	1590	64,48
35	Добрич	1990	736	1282	1990	100,00
21	Кърджали	1505	890	642	1505	100,00
22	Кюстендил	1491	1067	324	1391	93,29
23	Ловеч	1831	196	1638	1831	100,00
24	Монтана	2073	230	1865	2073	100,00
25	Пазарджик	2041	1186	11	1197	58,65
26	Перник	1497	335	633	968	64,66
27	Плевен	1877	1321	84	1405	74,85
28	Пловдив	4108	980	101	1081	26,31
29	Разград	1508	90	677	767	50,86
30	Русе	1944	312	969	1281	65,90
31	Силистра	1221	1026	196	1221	100,00
32	Сливен	1586	1636	1	1586	100,00
33	Смолян	1990	636	467	1103	55,43
13	София (СДА)	4367	4022	0	4022	92,10
34	Стара Загора	2581	1617	90	1707	66,14
36	Търговище	1682	1276	0	1276	75,86
37	Хасково	2560	933	156	1089	42,54
38	Шумен	2530	1713	0	1713	67,71
39	Ямбол	1651	221	1173	1394	84,43
	ОБЩО ЗА ТДА:	57594	29914	12959	42728	74,19
	ВСИЧКО С ЦДА И ДВИА:	64645	29914	12959	42728	66,10

* Във фондовата наличност не са включени фондовете от партийния масив.

Таблица № 96

**БРОЙ ЗАПИСИ ОТ АИСА ПО БАЗИ ДАННИ И АРХИВИ,
ПРЕДАДЕНИ ЗА ПРЕХВЪРЛЯНЕ В ИСДА**

Код	Архиви	Брой записи									
		CFKS		CFKH		ОРИЗ	ОРИС	СНР	СПОМ		
		проверен и	непрове рени	проверени	непрове рени						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1	ЦДА	0		0		0	0	0	0	0	
9	ДВИА	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
14	Благоевград	1765	0	6545	0	3093	114542	0	1348		
15	Бургас	498	1382	1440	2546	1038	81911	0	0		
16	Варна	875	211	2021	358	1078	77257	0	0		
17	В. Търново	2741	0	7146	0	2154	87064	278	559		
18	Видин	803	428	2344	913	402	36803	581	546		
19	Враца	1669	179	4179	616	1879	99878	256	673		
20	Габрово	1140	450	3318	1303	1020	123381	1264	840		
35	Добрич	736	1282	1541	2087	251	35586	1180	774		
21	Кърджали	890	642	2289	1738	3690	84021	535	781		
22	Кюстендил	1067	324	4080	726	1696	43254	1881	972		
23	Ловеч	196	1638	496	3733	1055	47550	297	0		
24	Монтана	230	1865	914	3974	3342	101106	132	0		
25	Пазарджик	1186	11	4304	14	1848	58898	699	0		
26	Перник	335	633	1323	1687	1054	43392	0	0		
27	Плевен	1321	84	3080	442	3622	40296	295	0		
28	Пловдив	980	101	2129	225	1849	112450	711	0		
29	Разград	90	677	276	1952	1123	98269	1009	442		
30	Русе	312	969	1046	2321	426	77781	1139	556		
31	Силистра	1026	196	2722	261	1186	81505	1136	202		
32	Сливен	1636	1	5877	12	3757	116977	35	1		
33	Смолян	636	467	2438	986	4871	160386	1257	487		
13	СДА	4022	0	7068	0	890	101161	350	0		
34	Ст. Загора	1617	90	3558	124	1945	103988	534	373		
36	Търговище	1276	0	4947	0	984	46828	2106	565		
37	Хасково	933	156	2650	486	3341	127568	0	0		
38	Шумен	1713	0	4246	0	1571	84726	0	0		
39	Ямбол	221	1173	574	2629	708	37794	0	0		
	ОБЩО:	29914	12959	82551	29133	49873	2224372	15675	9119		
		ВСИЧКО ЗАПИСИ ЗА ИСДА:							2453596		

ИЗДАТЕЛСКА И ПОПУЛЯРИЗАТОРСКА ДЕЙНОСТ през 2009 г.

Таблица № 10

Архив	издания										публикации		изложби		витр.	тв предавания			радио предав.			научни конфер., симпозиуми и др.						
	описи		сборници		каталози		пътеводители		други издания		план	отчет	план	отчет	отчет	план	отчет		план	отчет		план			отчет			
																	бр. пред.	бр. рубр.		бр. пред.	бр. рубр.	брой	орг. от ДА	бр. докл.	брой	орг. от ДА	бр. докл.	
	пл.	отч.	пл.	отч.	пл.	отч.	пл.	отч.	пл.	отч.																		
Благоевград							/1/	1			2	2	1	1		2	3		5	21	1	1	1	1	1	1	1	1
Бургас									1	1	10	13	1	3		1	3		4	4				2	3	3	7	
Варна									1	/1/	7	8	1	2					3			2		2		1	2	
В.Търново							/1/	/1/		/1/	6	8	2	3			5		6	6		1		2	3		5	
Видин			/1/	/1/					1	1	6	9	3	4		5	8		5	9		1		1	1	1	1	
Враца	10	10	1	/1/+1					2	3	10	15	2	3			6		5	9	1		1	1	2	3	3	
Габрово	1	1	1	1		1	1	/1/		1	12	27	11	14		2	10		10	15		1	1		1	1	3	
Добрич							/1/	/1/			3	14+/1/		1	5		4			1								
Кърджали							1	/1/			5	5		1	8				5	5								
Кюстендил							1	/1/		2	8	12		1		2	3			3							1	
Ловеч			1	2			/1/	/1/	1	1	10	28	2	5	1				5	6	1					4	7	
Монтана							/1/	/1/				16	4	5											4		3	
Пазарджик					1	/1/					3	6							4					1			3	
Перник									1	1	7	5	3	3			13	1		2				1			1	
Плевен							/1/	/1/						1														
Пловдив			2	/2/			1	/1/	2	2	10	8	5	3		4	4		3	3				2			2	
Разград					/1/	/1/	/1/	/1/			7	5	1	2	1				3	2								
Русе							/1/	/1/			5	17	5	8												1	8	
Силистра					1	/1/	2	/2/			3	3	3	2	1				3									
Сливен							/2/	/2/			1	2				1												
Смолян									1		9	16		1	1			1	3			2		3		1	2	
София							/1/	/1/			1	2	2	4					1			1	1		2	2	2	
Ст. Загора											4	6	1	2	4				1	3								
Търговище							/1/	/1/			6	9						8		1				2			2	
Хасково		/1/					1	/1/			7	18		1				1										
Шумен											6	21	6	2	11	1	4		4	5						1	3	
Ямбол							/1/	/1/	/2/	2	11	7	2	7	3		4	1	3	3						1	1	
ЦДА		4	/1/+4	6		1	3+/2/	3		4	3	8	10	13			8		2			2	2		3	3	15	
ДВИА			/2/		/1/		1				10	26	1	2				8	10	1	2			5	3		5	
ОБЩО:	11	15+/1/	9+/4/	10+/4/	2+/2/	2+/3/	11+/15/	4+/19/	9+/2/	19+/2/	172	302+/1/	66	94	35	18	87	2	71	121	4	12	6	24	21	23	77	

Забележка: "/ /" в процес на работа

ПОПЪЛВАНЕ НА БАЗАТА НА ДИГИТАЛНИЯ АРХИВ (МАСТЕР ОБЕКТИ) ПРЕЗ 2009 г.

Таблица № 11

Архив, съхраняващ документите	Общо проверени			Включени в Дигиталния архив			Място на изготвяне	Забележка
	брой дигитални обекти	брой файлове с дигитални образи	обем в МБ	брой дигитални обекти	брой файлове с дигитални образи	Обем в МБ		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Благоевград	513	2479	157100	190	1203	74800	ТДА-Благоевград	Обектите са получени, проверени и отчетени през 2009 г. Част от тях са изготвени през 2008 г.
Бургас	89	122	5458	25	45	1800	ТДА - Бургас	
Варна	98	327	17060	98	327	17060	ТДА-Варна	
В. Търново	114	385	9685	33	199	1230	ТДА-В. Търново, ДВИА	
Видин	30	45	1652	19	31	1140	ТДА-Видин	
Враца	30	43	1700	2	2	95	ТДА-Враца	
Габрово	79	217	9891	40	100	4490	ТДА-Благоевград, ТДА-Габрово	
Добрич	60	194	9458	42	137	6440	ТДА-Добрич	
Кърджали	36	58	1562	0	0	0	ТДА-Кърджали	Не са проверени и отчетени изпратените през м. декември 2009 г. коригирани и нови обекти.
Кюстендил	34	60	2790	34	60	2790	ТДА-Благоевград, ТДА-Кюстендил	
Ловеч	130	170	7620	117	150	6590	ТДА-Ловеч	
Монтана	77	290	12000	22	157	5620	ТДА-Монтана	
Пазарджик	58	95	5120	58	95	5120	ТДА-Пазарджик	
Перник	61	364	21855	61	364	21855	ГД "УАД"; ТДА-Перник: 17 обекта, 24 образа, 955 МБ	
Плевен	53	392	17299	33	70	4340	ДВИА, ТДА-Плевен	
Пловдив	171	398	20660	127	355	19000	ТДА-Пловдив	В базата са включени обекти, изготвени през 2008 г., но проверени и отчетени през 2009 г. Не са проверени и отчетени изпратените през м. декември 2009 г. коригирани и нови обекти.
Разград	16	19	1620	10	12	885	ТДА-Разград	
Русе	47	119	5810	36	99	4810	ТДА-Варна, ДВИА, ТДА-Русе (2 обекта, 4 образа, 191 МБ)	
Силистра	0	0	0	0	0	0		
Сливен	26	52	1950	9	22	646	ТДА-Сливен	
Смолян	85	152	6079	76	127	5180	ГД "УАД", ТДА-Смолян	
София	68	614	41589	68	614	41589	ГД "УАД"	
Ст. Загора	43	209	7700	43	209	7700	ТДА-Стара Загора, външен скенер	

